

REPUBLIKA SLOVENIJA

STATISTIČNI URAD REPUBLIKE SLOVENIJE

www.stat.si

Dejstva o ženskah in moških v Sloveniji

Ljubljana, oktober 2007

Uvodna beseda

V brošuri želimo poudariti le nekatere opaznejše razlike in podobnosti med podatki, ki se nanašajo na ženske, in podatki, ki se nanašajo na moške.

Enakost žensk in moških je temelj človeškega dostojanstva in demokracije, osnovno načelo prava Evropske skupnosti, ustav in predpisov držav članic EU ter mednarodnih in evropskih konvencij.

K ugotavljanju dejanskega stanja glede enakosti žensk in moških nas spodbujajo izsledki različnih raziskav in analiz zlasti v zadnjem desetletju, ki ne tako redko kažejo, da (še) obstaja (prikrito ali celo odkrito) razlikovanje po spolu, večinoma v škodo žensk, kar seveda ni skladno s prizadevanji držav članic EU in tudi drugih evropskih držav. Že tretje desetletje potekajo resna prizadevanja, da bi se na vseh področjih dela in življenja odpravilo razlikovanje po spolu.

Pomembno je, da imamo vsi ljudje enake možnosti, ne glede na naše drugačnosti. Načelo nediskriminacije je osnova zagotavljanja enakosti spolov: enako prepoznavnost in vrednotenje, vlogo, moč, položaj in dejavno vključenost obeh spolov na vseh področjih javnega in zasebnega življenja. To pomeni, da morajo imeti ženske in moški ne le enake možnosti, ko prispevajo k družbenemu razvoju, temveč tudi takrat, ko naj bi bili deležni koristi od rezultatov, ki jih soustvarjajo. Te naj bi bile čim enakomerneje porazdeljene.

Čeprav so tudi v Ustavi Republike Slovenije in ustreznih zakonih zapisane pravice, ki zagotavljajo enakost tako žensk kot moških, imata danes ženska in moški v naši družbi ne tako redko različne vloge in možnosti. Zato nekateri ukrepi, čeprav so na prvi pogled povsem nevtralni, različno učinkujejo na spola in lahko pri dejanskem uresničevanju pravic v praksi postavljajo žensko ali moškega v neenakopraven oziroma slabši položaj. V Sloveniji obstaja tudi Urad za enake možnosti, ki si prizadeva zmanjšati vrzeli med pravno enakopravnostjo in dejansko enakostjo žensk in moških na vseh področjih javnega in zasebnega življenja.

Kakšen je položaj enega spola nasproti drugemu v praksi, skuša prikazati ta brošura na podlagi statističnih dejstev.

Kazalniki so prva stopnica na poti razvoja do boljše politike za ženske in moške; naslednja stopnja je razumeti, zakaj so se te spremembe dogodile (zakaj je do njih prišlo in posledica česa so) in šele nato se lahko vprašamo, kaj lahko storimo na tem področju.

Povezovanje enakih možnosti žensk in moških v celoto zahteva enakopravno udeležbo žensk in moških na vseh družbenih ravneh ter njihovo enakovredno zastopnost v gospodarstvu, pri odločanju, v socialnem in kulturnem življenju ter nenazadnje v njihovem vsakdanjem življenju.

Ne glede na družbo ali kulturo danes v svetu delo ženske in moškega še vedno ni enako vrednoteno. Pri načrtovanju politik še vedno niso upoštevane specifične potrebe več kot polovice populacije (seveda tudi ženske ne smejo biti obravnavane kot posebna prednostna skupina), ker to negativno vpliva na zasebno in javno sfero ter na storitveni sektor, pa tudi na zaposlovanje, usposabljanje in podjetništvo. Rast, konkurenčnost in zaposlenost, varnost in čim boljša zdravstvena preventiva ter oskrba so samo nekateri cilji prizadevanj za enake možnosti žensk in moških, ki jih je mogoče doseči le ob sodelovanju vseh prebivalcev, tako žensk in moških.

Mag. Irena Križman
generalna direktorica

Izdal Statistični urad Republike Slovenije, Ljubljana, Vožarski pot 12 - **Uporaba in objava podatkov dovoljena le z navedbo vira** - Odgovarja generalna direktorica mag. Irena Križman - Uredila Petronela Vertot - Redakcija Marina Urbas - Slovensko besedilo jezikovno uredila Ivanka Zobec - Oblikovala Dušan Weiss in Ada Poklač

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

314(497.4)
311:316.346.2(497.4)

DEJSTVA o ženskah in moških v Sloveniji / [uredila Petronela Vertot ... et al.]. - Ljubljana : Statistični urad Republike Slovenije, 2007

ISBN 978-961-239-142-3
1. Vertot, Nelka
235410176

KAZALO

• UVODNA BESEDA •	1
• KAZALO •	3
• ZAKONI IN PREDPISI •	4
• DEMOGRAFSKI RAZVOJ •	6
Starostna sestava prebivalstva	9
Etnično-kulturne značilnosti prebivalstva Slovenije	11
• DELO •	14
• USKLAJEVANJE POKLICNEGA IN ZASEBNEGA ŽIVLJENJA •	22
• DRUŽBA ZNANJA •	24
• DRUŽBENA BLAGINJA ŽENSK IN MOŠKIH •	29
Zdravje	29
Poškodbe pri delu	37
Odsotnost z dela: zaradi alkohola	38
Socialna vključenost	39
Sodišča in obsojeni zaradi kaznivih dejanj	40
Upokojeneci	41
• ODNOSI MED SPOLOMA •	43
Družinsko življenje in partnerstvo	43
Nasilje nad ženskami v domačem okolju in partnerskih odnosih	47
• POLITIČNO UDEJSTVOVANJE •	48
• OPREDELITVE IN POJASNILA NEKATERIH UPORABLJENIH OSNOVNIH POJMOV •	49
• SEZNAM DRŽAV: IMENA IN KRATICE •	50

• ZAKONI IN PREDPISI¹ •

V Sloveniji je načelo enakosti zagotovljeno s 14. členom **Ustave RS**. Ta opredeljuje Republiko Slovenijo kot demokratično, pravno in socialno državo, ki zagotavlja uživanje in uresničevanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin vsem, ne glede na narodnost, raso, spol, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj ali katero koli drugo osebno okoliščino.

Slovenija se uvršča med države, ki načelo enakosti spolov urejajo s posebnim zakonom. **Zakon o enakih možnostih žensk in moških** (2002) določa skupne smernice oziroma temelje za ustvarjanje enakih možnosti in spodbujanje enakosti spolov na različnih področjih življenja, ki so pomembna z vidika enakosti spolov (npr. politično, ekonomsko, socialno področje, področje vzgoje in izobraževanja). **Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja** (2004) je še nadgradil pravno podlago za zagotavljanje enakega obravnavanja oseb na vseh področjih družbenega življenja ne glede na osebne okoliščine, vključno s spolom.

Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, sprejeta v Organizaciji združenih narodov leta 1979, je osrednji pravno zavezujoči instrument za varstvo pravic žensk, ki posega na vsa področja javnega in zasebnega življenja in obvezuje tudi Slovenijo, da sprejme vse potrebne ukrepe, vključno s pozitivnimi ukrepi, da se odpravi diskriminacija in zagotovi polna enakopravnost spolov na vseh področjih, zlasti političnem, družbenem, ekonomskem in kulturnem.

Pomembna univerzalna instrumenta za varstvo pravic žensk sta tudi **Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah**, sprejet leta 1966, in **Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah**, sprejet istega leta, ki zavezujeta države pogodbenice, da omogočajo ženskam in moškim enakopravno uživanje vseh pravic in svoboščin, zagotovljenih z obema paktoma ter s konvencijo Mednarodne organizacije dela, ki se nanašajo na enako plačilo za enako delo, na odpravo diskriminacije pri zaposlovanju in poklicih, na enako obravnavanje delavcev in delavk z družinskimi obveznostmi ter na zaščitne ukrepe.

Enako obravnavanje in enake možnosti spolov sta tudi temeljni pravni načeli politike Evropske unije, opredeljeni tako v **Amsterdamski pogodbi**, ki je temeljna pogodba EU, kot v mnogih **direktivah**, ki so uveljavljene v nacionalnih zakonodajah držav članic EU. Z Amsterdamsko pogodbo se je Evropska skupnost zavezala, da bo v vseh svojih politikah in aktivnostih spodbujala enakost žensk in moških ter si prizadevala, da se odpravijo vse neenakosti zaradi spola (2. in 3. člen).

V okviru Sveta Evrope sta za varstvo pravic žensk najpomembnejši **Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin**, sprejeta 1950, ter **Evropska socialna listina**, sprejeta leta 1996, ki zagotavljata nediskriminatorno uživanje pravic

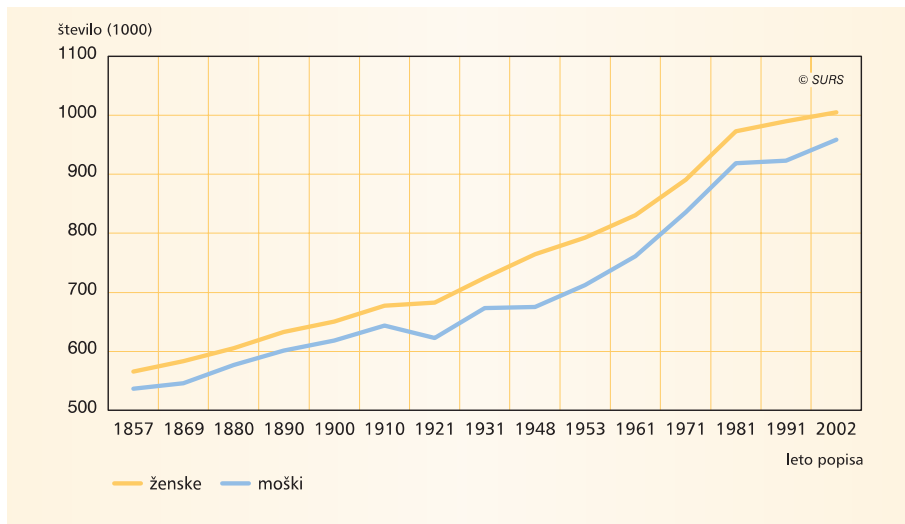
¹ http://www.uem.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/

in svoboščin, zagotovljenih s konvencijo oziroma listino, ne glede na spol, raso, barvo, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, narodno ali socialno poreklo, pripadnost narodni manjšini, premoženje, rojstvo ali drugo okoliščino.

Več o tem je mogoče prebrati tudi na spletnih straneh Urada za enake možnosti, vladne organizacije, ki si v Sloveniji prizadeva za uveljavljanje načela enakosti žensk in moških v praksi (<http://www.uem.gov.si>).

• DEMOGRAFSKI RAZVOJ •

Število žensk in moških, Slovenija, Popisi 1857–2002

Vir: Statistični urad RS, Popisi prebivalstva

■ Od sredine 19. stoletja, ko je na ozemlju današnje Slovenije živel dober milijon ljudi, pa do sredine dvajsetega stoletja se je število prebivalcev povečalo za pol milijona, v zadnjih sto letih pa za dobrih 48 odstotkov. Po definiciji prebivalstva, uporabljeni za Popis 2002, in preračunu podatkov iz Popisa 1991 je ob Popisu 2002 v Sloveniji živelo 2,6 % ali 50.681 oseb več kot ob Popisu 1991, torej 1.964.036 prebivalcev. Opisani prirast prebivalstva je bil predvsem posledica priseljevanja iz tujine; v tem obdobju se je namreč v Slovenijo priselilo 28 tisoč oseb. Naravni prirast pa je bil v Sloveniji v zadnjem medpopisnem obdobju negativen (- 3 500). Spolna sestava prebivalstva se je v tem času le malo spremenila: delež moških se je v primerjavi s podatki iz Popisa 1991 povečal za 0,3 % (z 48,5 % na 48,8 %).

■ Številnejši del prebivalstva Slovenije predstavljajo ženske. Konec leta 2006 je v Sloveniji živelo 1.023.395 žensk in deklic ali 51 % od 2.010.377 prebivalcev naše države. Vrednost količnika maskulinitete (število žensk na 1000 moških) se za Slovenijo od leta 1969 zmanjšuje.

Prebivalstvo, razni kazalniki po spolu, Slovenija, Popisi 1857–2002

Leto popisa	Delež žensk %	Stopnja rasti: 1857=100		Količnik feminitete	Količnik maskulinitete
		ženske	moški		
1857	51,4	100	100	1055,9	947,1
1869	51,7	103	102	1068,8	935,6
1880	51,2	107	108	1049,0	953,3
1890	51,3	112	112	1053,2	949,5
1900	51,3	115	115	1051,7	950,9
1910	51,3	120	120	1051,7	950,8
1921	52,3	121	116	1097,2	911,4
1931	51,8	128	126	1076,0	929,4
1948	53,1	135	126	1131,9	883,5
1953	52,7	140	133	1112,9	898,6
1961	52,2	147	142	1092,0	915,8
1971	51,6	157	156	1066,0	938,1
1981	51,4	172	171	1059,1	944,2
1991	51,5	179	178	1063,8	940,0
2002	51,2	178	179	1048,9	953,4

Vir: Statistični urad RS

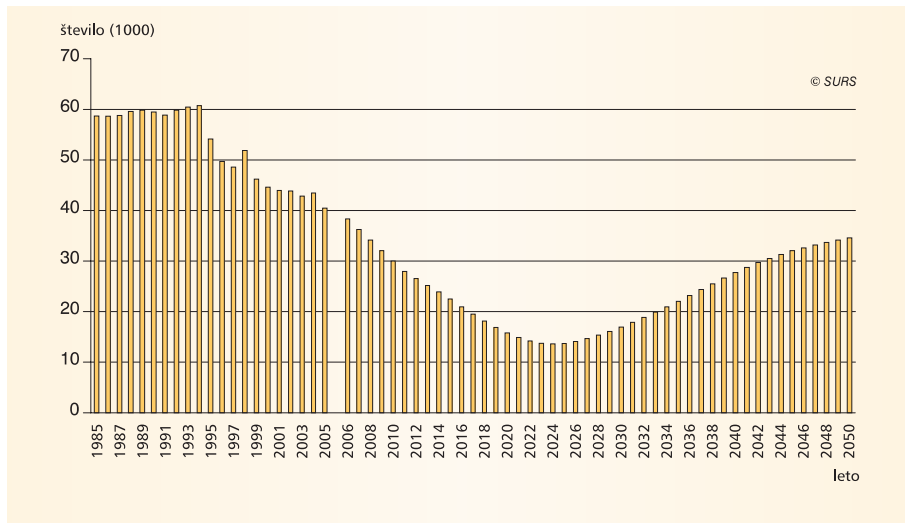
Projekcija prebivalstva po večjih starostnih skupinah po spolu, Slovenija, 31. 12. 2020

Starostna skupina	Ženske	%	Moški	%
pod 15 let	132 570	13	140 481	14
15 do 64 let	647 398	64	685 526	69
65 let ali več	236 271	23	174 444	17
SKUPAJ	1 016 239	100	1 000 451	100
80 let ali več	69 558	7	33 226	3

Vir: Statistični urad RS, Projekcije prebivalstva

Presežek števila žensk nad številom moških, Slovenija, 1985–2005 in projekcije prebivalstva 2006–2050 (osnovna varianta)

Vira: Statistični urad RS, Število prebivalcev Republike Slovenije in Eurostat - New Cronos

- Presežek števila žensk nad številom moških se je v Sloveniji zmanjševal od sredine devetdesetih let 20. stoletja in se bo po srednji varianti projekcij prebivalstva še naprej manjšal vse do srede dvajsetih let 21. stoletja; tedaj naj bi presežek števila žensk nad številom moških spet začel naraščati.

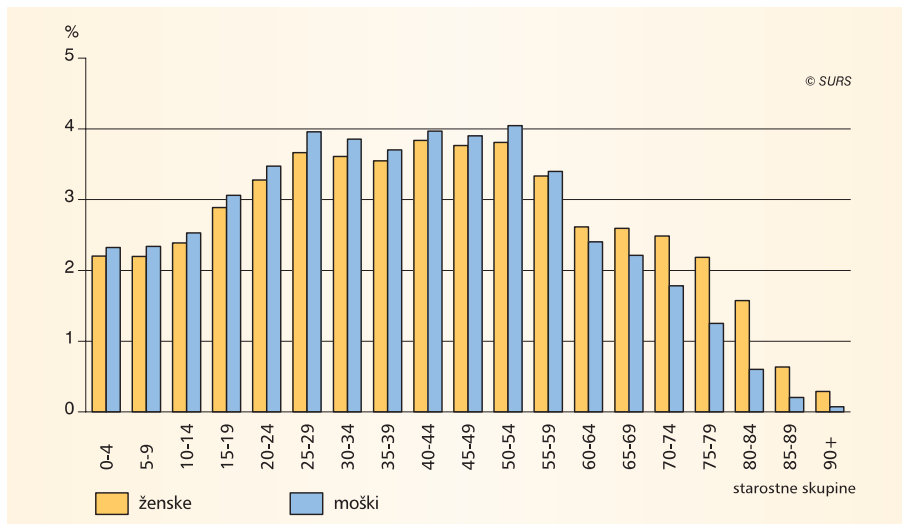
Projekcija prebivalstva po večjih starostnih skupinah po spolu, Slovenija, 31. 12. 2050

Starostna skupina	Ženske	%	Moški	%
pod 15 let	118 116	12	125 747	13
15 do 64 let	528 738	55	536 201	57
65 let ali več	320 879	33	271 168	29
SKUPAJ	967 733	100	933 116	100
80 let ali več	118 891	12	81 681	9

Vir: Statistični urad RS, Projekcije prebivalstva RS

Starostna sestava prebivalstva

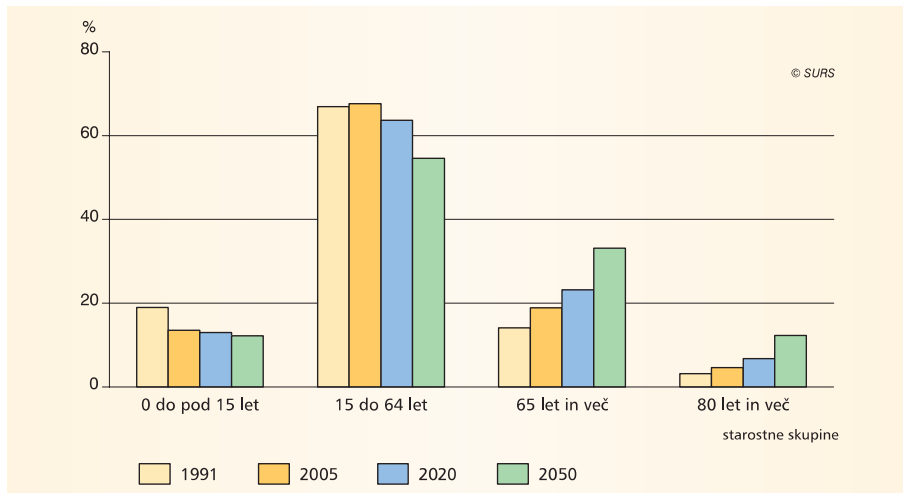
Deleži prebivalstva po starostnih skupinah in spolu, Slovenija, 30. 6. 2006

Vir: Statistični urad RS, Število prebivalcev Republike Slovenije

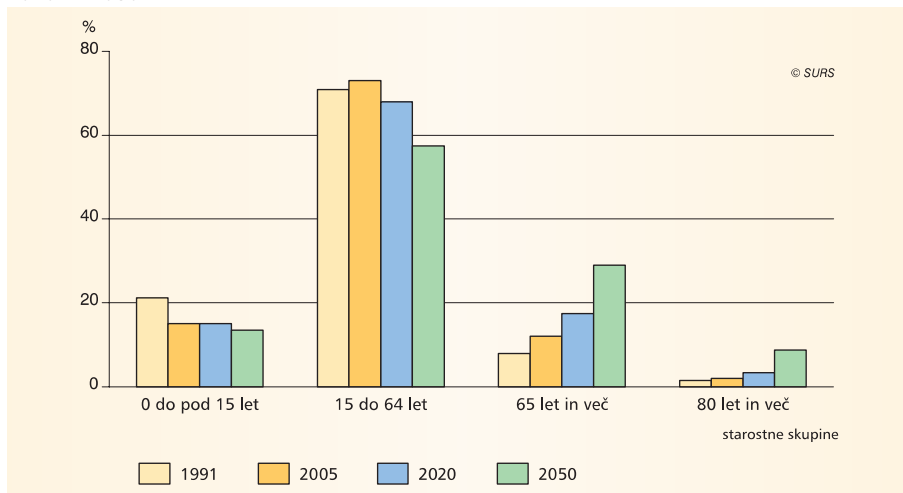
- Starostna sestava prebivalstva pojasnjuje, kako se je prebivalstvo Slovenije številčno razvijalo v preteklosti, delno pa nakazuje tudi že njegov verjeten razvoj v prihodnosti. Povečana skrb za zdravje ljudi je življenjsko dobo tudi v Sloveniji bistveno podaljšala in ker se rodnost prebivalstva zmanjšuje, število in delež starejših ljudi hitro naraščata.
- Število moških v Sloveniji do 60. leta starosti presega število žensk v vseh starostnih skupinah. Po tej starosti pa je delež žensk v vseh starostnih skupinah večji od deleža moških, saj ženske umirajo starejše kot moški.
- Enostaven kazalnik staranja prebivalstva je povprečna starost prebivalstva. Leta 1931 je bila ta na ozemlju današnje Slovenije 23,3 leta (žensk 24,1 leta in moških 22,3 leta). Ženske so bile torej povprečno za 1,8 leta starejše od moških. Tri desetletja pozneje je bila povprečna starost prebivalstva že 32,1 leta (žensk 33,4 leta in moških 30,6 leta), tako da so bile ženske v povprečju za 2,8 leta starejše od moških. Ob zadnjem popisu leta 2002 pa je bila povprečna starost ljudi v Sloveniji že 39,5 leta (žensk 41,1 leta in moških 37,7 leta), tako da so bile ženske v povprečju za 3,4 leta starejše od moških.

Deleži večjih starostnih skupin žensk, Slovenija, 1991 in 2005 ter projekciji 2020 in 2050

Vira: Statistični urad RS, Število prebivalcev Republike Slovenije in Eurostat – New Cronos

Deleži večjih starostnih skupin moških, Slovenija, 1991 in 2005 ter projekciji 2020 in 2050

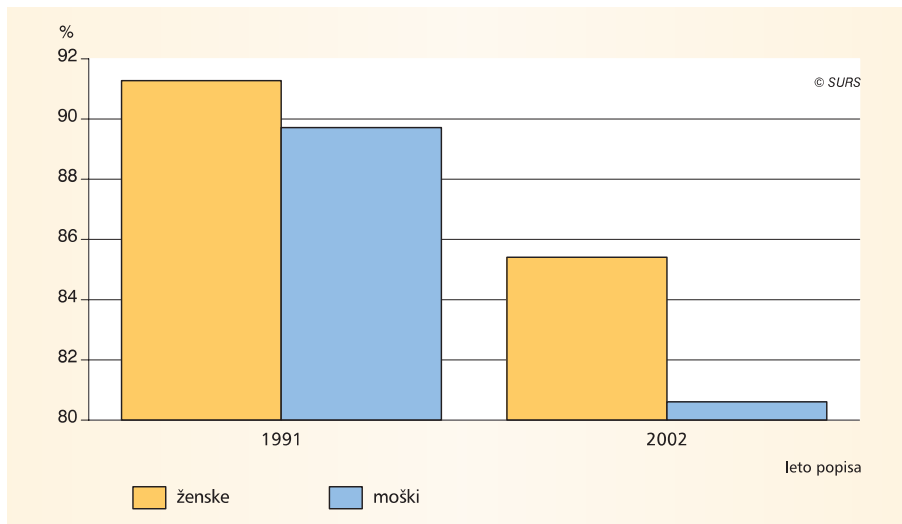

Vira: Statistični urad RS, Število prebivalcev Republike Slovenije in Eurostat – New Cronos

■ Večina prebivalstva Slovenije, natančneje 92,1 % prebivalcev in 90,5 % prebivalcev, je bila rojena v Sloveniji; 7,9 % žensk in 9,5 % moških, živčih v Sloveniji, pa ni bilo rojenih v Sloveniji.

Etnično-kulturne značilnosti prebivalstva Slovenije

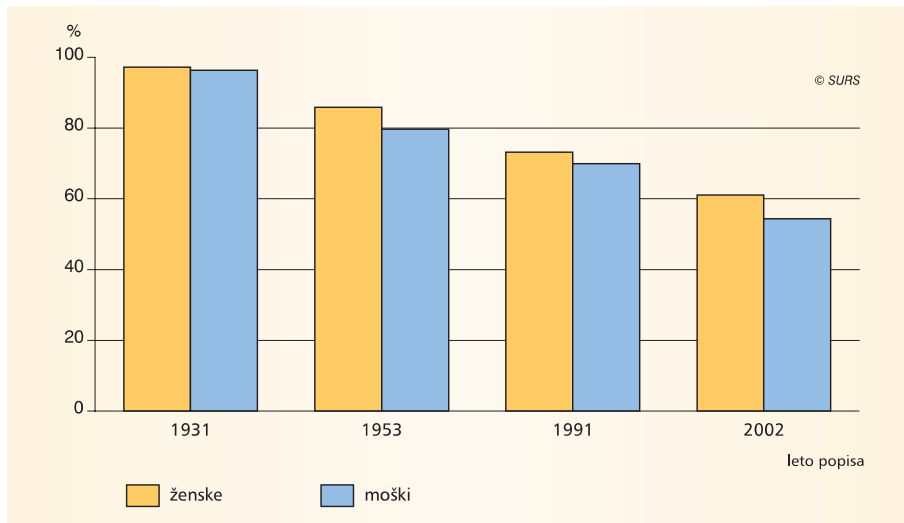
Delež žensk in moških slovenske narodnosti, Slovenija, Popisa 1991 in 2002

Vir: Statistični urad RS, Popisa 1991 in 2002

- Slovenija je narodnostno homogena država, čeprav se je sestava prebivalstva po narodni pripadnosti med popisoma 1991 in 2002 opazno spremenila.
- Med popisanimi prebivalci Slovenije se je leta 2002 1.631.000 oseb opredelilo za Slovence, skoraj 12.000 oseb pa za pripadnike etničnih manjšin.
- Delež tistih, ki se opredelijo za Slovence, se v Sloveniji vse obdobje po drugi svetovni vojni zmanjšuje. Leta 2002 se je tako opredelilo 83,1 % prebivalstva (85,4 % žensk in 80,6 % moških). Takrat so med prebivalstvom Slovenije našli po več kot za en odstotek še Hrvatov, Muslimanov in Srbov. Najopaznejše spremembe pa so bile med leti 1991 in 2002 opažene v kategorijah, v katerih narodna pripadnost ni izražena: do leta 2002 se je namreč za trikrat povečalo število oseb z neznano narodno pripadnostjo (126.000), 48.600 oseb ni želelo odgovoriti na to vprašanje, število neopredeljenih pa se je v primerjavi s predhodnim popisom povečalo za 38 % (12.000).
- Med prebivalci, ki so se opredelili kot Slovenci, Italijani ali Madžari, je bilo številčno razmerje med spoloma ugodnejše za ženske.

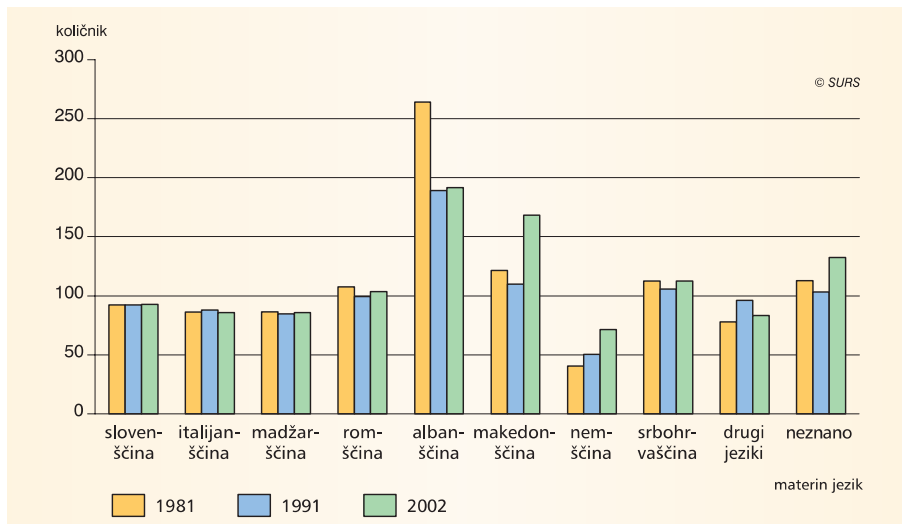
Deleža žensk in moških katoliške veroizpovedi, Slovenija, Popisi 1931, 1953, 1991 in 2002

Vir: Statistični urad RS, Popisi 1931, 1953, 1991 in 2002

- Med popisanimi prebivalci Slovenije leta 2002 je bilo 1.136.000 prebivalcev katoliške veroizpovedi, 46.000 pravoslavne in 47.000 islamske veroizpovedi.
- Delež pripadnikov v Sloveniji večinske, tj. katoliške veroizpovedi se zmanjšuje. Med tistimi, ki so se v popisih 1931, 1953, 1991 in 2002 opredelili kot pripadniki katoliške veroizpovedi, je bil delež žensk vedno višji od deleža moških.
- Ob popisu leta 1953 se je za pripadnike katoliške veroizpovedi izreklo skoraj 86 % žensk in skoraj 80 % moških, ob popisu leta 2002 pa 61 % žensk in skoraj 55 % moških.

Količnik maskulinitete po maternem jeziku, Slovenija, Popisi 1981, 1991 in 2002

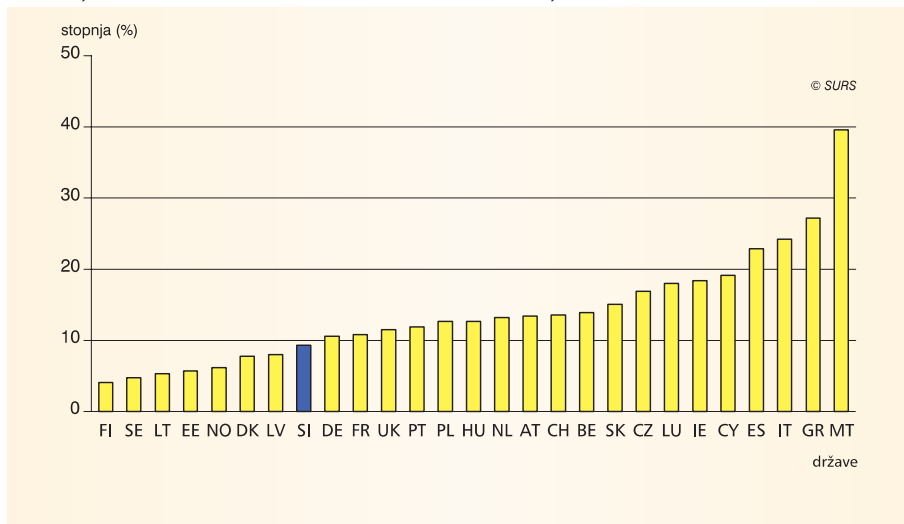

Vir: Statistični urad RS, Popisi 1981, 1991 in 2002

■ Izmed popisanih prebivalcev Slovenije je leta 2002 navedlo slovenščino kot svoj materni jezik 1.723.000 prebivalcev Slovenije. Srbohrvaški jezik je kot svoj materni jezik navedlo 80.000 prebivalcev, 51.000 prebivalcev pa hrvaški jezik. Prebivalstvo Slovenije je po maternem jeziku zelo homogeno, saj je slovenščina materni jezik za 87,7 % prebivalstva (89 % žensk in 86,5 % moških). Sledijo hrvaški (2,8 %), srbsko-hrvaški (1,8 %), srbski in bosanski jezik (po 1,6 %). Delež prebivalstva, katerega materni jezik tukaj ni naveden, je obsegal 1,8 %.

■ Posamezne jezikovne skupine ljudi, ki živijo v Sloveniji, se ne razlikujejo med seboj samo po številnosti in spreminjanju le-te, ampak tudi glede na sestavo po starosti in spolu. Po sestavi po spolu jih lahko ločimo na tiste, v katerih številčno prevladujejo ženske (to so osebe, ki govorijo kot materni jezik slovenščino, italijanščino, madžarščino, nemščino in romščino), in na tiste, ki govorijo vse ostale jezike in v njih prevladujejo moški. V prvi skupini je večinoma avtohtono prebivalstvo, v drugi pa so priseljenci.

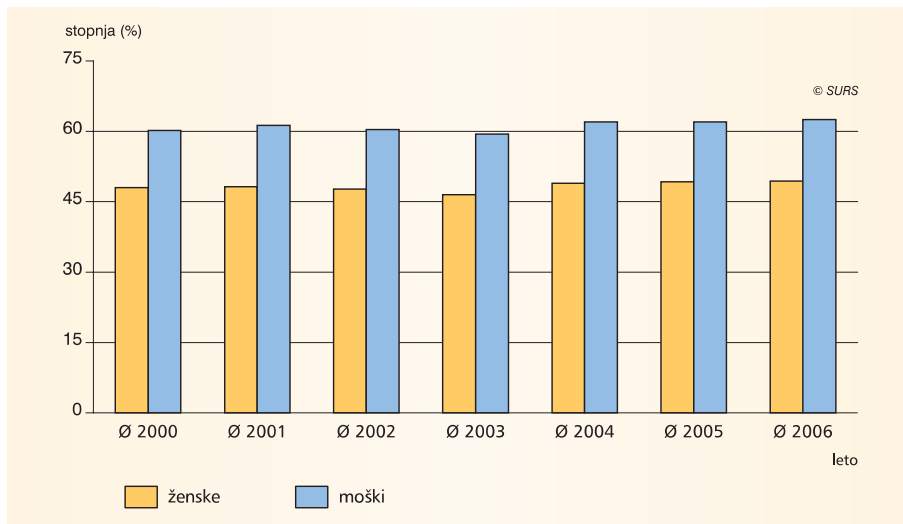
• DELO •

Razlika med stopnjo delovne aktivnosti za moške in stopnjo delovne aktivnosti za ženske, države članice EU-25 ter Norveška in Švica, 2006

Vir: Eurostat – New Cronos in Statistični urad RS, Anketa o delovni sili

- V letu 2006 se je skladno s pričakovanimi povečanjem zaposlenosti, napovedanimi že v lizbonski strategiji, stopnja delovne aktivnosti prebivalstva v EU povzpela na 64,4 % (leta 2000 je bila 62,2-odstotna in leta 2005 63,4-odstotna) in je bilo zaposlenih 214 milijonov ljudi, starih 15 let ali več. Stopnja delovne aktivnosti pa je bila v letu 2006 za ženske 57,2-odstotna, (leta 2000 53,7-odstotna, leta 2005 pa 56,0-odstotna). Največjo razliko med deležema zaposlenih žensk in moških so med državami članicami EU v letu 2006 imele Malta, Grčija in Italija, najmanjšo pa Finska, Švedska in Latvija.

Stopnja delovne aktivnosti za ženske in moške po anketi o delovni sili, Slovenija, 2000-2006

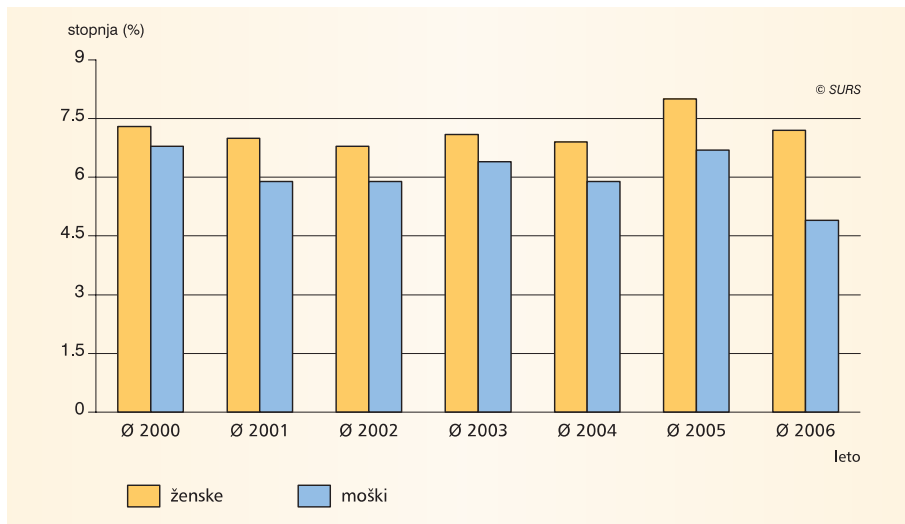

Vir: Statistični urad RS, Anketa o delovni sili

- V letu 2006 je bilo v Sloveniji med vsemi prebivalci, starimi 15-64 let, delovno aktivnih 49,4 odstotka žensk in 62,5 odstotka moških.
- Po podatkih iz Popisa 2002 so bile v Sloveniji 818.304 delovno aktivne osebe (367.064 delovno aktivnih žensk in 451.524 delovno aktivnih moških).
- Največji delež med delovno aktivnim prebivalstvom so v letu 2006 pričakovano tvorile zaposlene osebe: 741.586 ali 89,9 % od vseh delovno aktivnih oseb. Zaposlenih žensk je bilo 361.514 ali 93,7 % od vseh delovno aktivnih žensk. Zaposlenih moških je bilo 402.782 ali 86,9 % od vseh delovno aktivnih moških.
- Skoraj polovica tako delovno aktivnih kot zaposlenih žensk in moških je v letu 2005 delala večinoma s polnim delovnim časom.
- V primerjavi z moškimi se je v Sloveniji v letu 2005 zvišal delež žensk, ki so zaposlene za določen čas.
- Značilne razlike med ženskami in moškimi so bile v Sloveniji v letu 2005 opazne tudi pri odsotnosti z dela. Moški so bili v povprečju več odsotni zaradi različnih poškodb pri delu in zunaj dela, odsotnost žensk pa je bila večinoma povezana z nego družinskih članov.

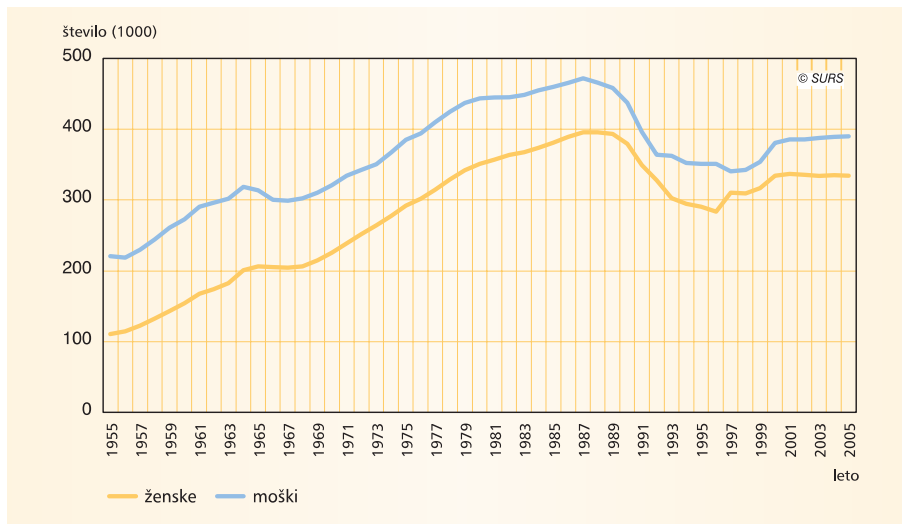
Stopnja brezposelnosti žensk in moških po anketi o delovni sili, Slovenija, 2000–2006

Vir: Statistični urad RS, Anketa o delovni sili

- Stopnja brezposelnosti je eden osnovnih kazalnikov, ki meri usklajenost med ponudbo in povpraševanjem na trgu delovne sile. Je najbolj sintetični kazalnik obsega socialnih problemov, ki jih povzročajo strukturne neuskklajenosti na tem trgu. Leta 2006 je bila ta stopnja v Sloveniji 6-odstotna, za moške 4,9-odstotna, za ženske pa 7,2-odstotna.
- Stopnja brezposelnosti je bila tudi leta 2006 kot običajno najvišja med mladimi (osebami, 15–24 let), in sicer je znašala 13,9 odstotka. Pri mladih moških je bila 11,6-odstotna, pri mladih ženskah pa 17-odstotna. Po pričakovanjih je bila najnižja med starejšimi, tj. v starostni skupini od 55 do 64 let, 2,6-odstotna.

Zaposleni, ženske in moški, Slovenija, 1955–2005

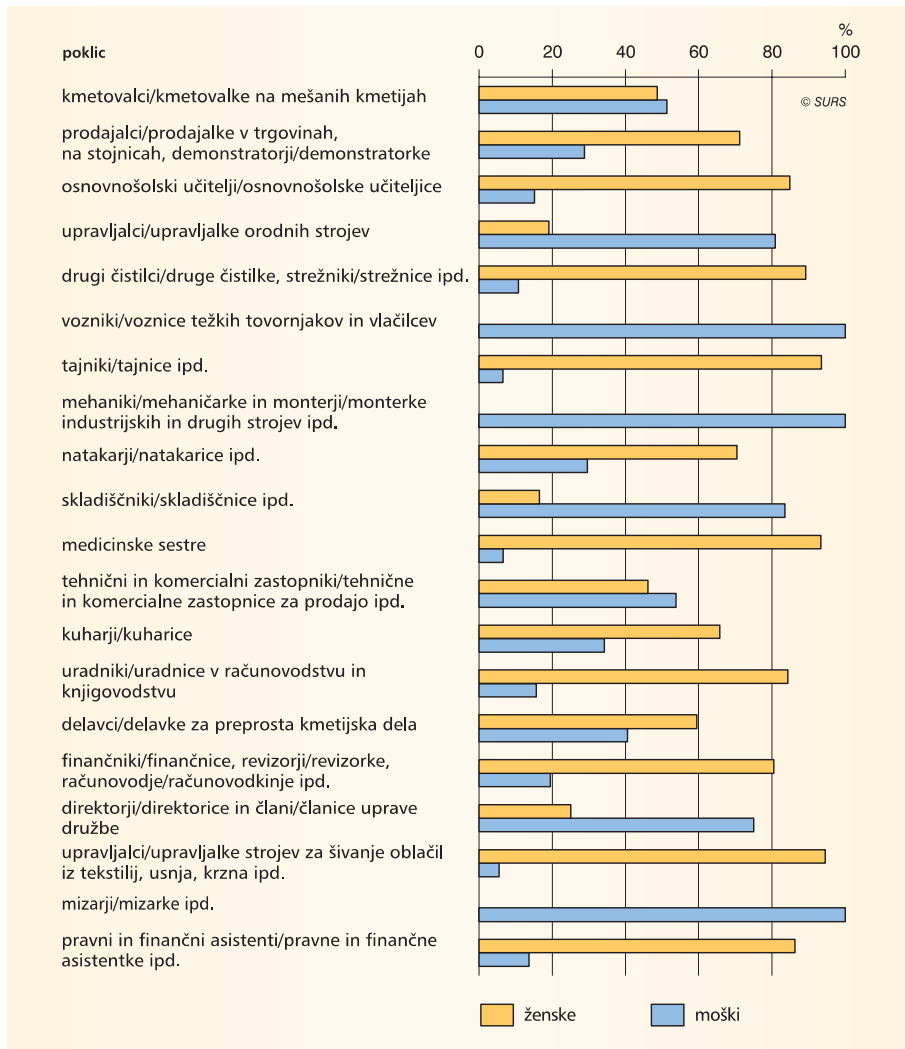

Vir: Statistični urad RS

1955-1996: ZAP/M; letno povprečje je bilo izračunano iz podatkov za marec in september; do leta 1991 niso bila vključena zasebna podjetja. 1997-1999: podatki iz ZAP/M so bili dopolnjeni s podatki iz SRDAP (zasebna podjetja z enim zaposlenim ali dvema zaposlenima, zaposleni pri samostojnih podjetnikih); letno povprečje je izračunano kot povprečje mesečnih podatkov. 2000-2005: SRDAP; letno povprečje je izračunano kot povprečje mesečnih podatkov

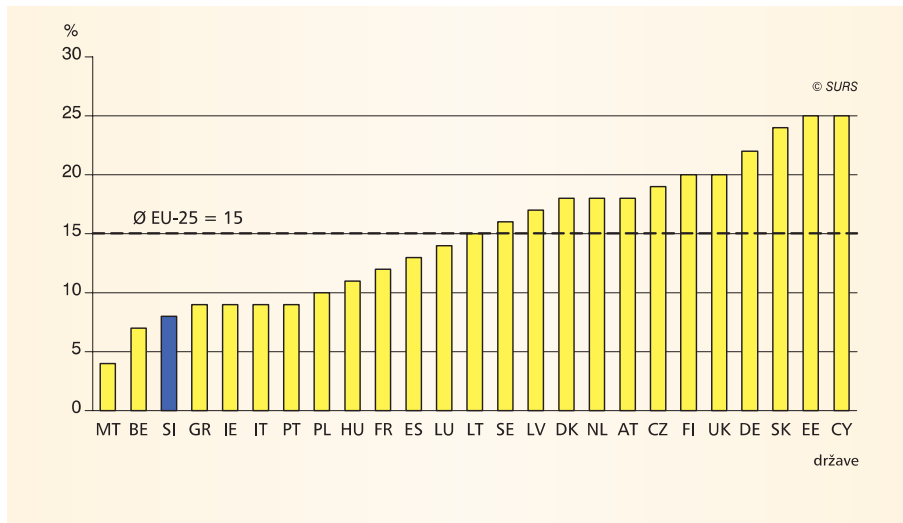
- Delež zaposlenih žensk med vsemi zaposlenimi osebami se je v Sloveniji od leta 1955 povečal za 12,8 odstotne točke (s 33,4 % leta 1955 na 46,2 % leta 2005), delež zaposlenih moških med vsemi zaposlenimi osebami pa se je v navedeni polovici stoletja za toliko odstotnih točk zmanjšal (s 66,6 % leta 1955 na 53,8 % leta 2005).
- Med zaposlenimi in med brezposelnimi v Sloveniji so bile ob Popisu 2002 značilne razlike med ženskami in moškimi, ki so bili rojeni v Sloveniji, in tistimi, ki so bili rojeni zunaj Slovenije. Med zaposlenimi, ki so bili rojeni v Sloveniji, je bilo 47,4 % žensk in 52,6 % moških, med brezposelnimi, rojenimi v Sloveniji, pa 48,2 % žensk in 51,6 % moških. Med zaposlenimi, rojenimi v tujini, pa je bilo 40,8 % žensk in 59,2 % moških, med brezposelnimi, rojenimi v tujini, pa 53,9 % žensk in 46,1 % moških.

Primerjava med deleži delovno aktivnih žensk in delovno aktivnih moških v dvajsetih najpogostejših poklicih, Slovenija, 2005

Vir: Statistični urad RS, SRDAP

Razlika (%) v višini povprečne bruto plače na uro, ki jo prejme moški, in tiste, ki jo prejme ženska, države EU-25, 2005

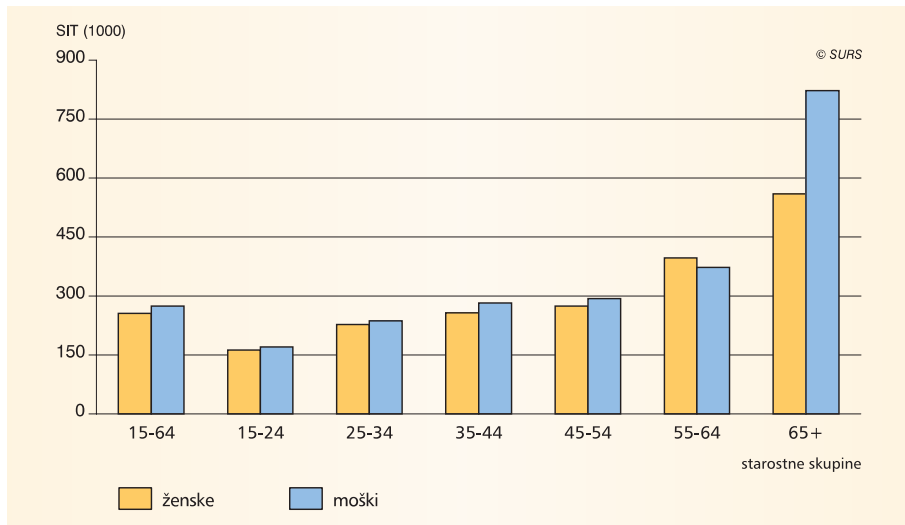

Vir: Eurostat – New Cronos

Opomba: Grčija, Irska, Španija, Slovenija in Združeno kraljestvo: začasni podatki

- Čeprav v Evropi deklice dosegajo boljši učni uspeh kot dečki in čeprav na trg dela vsako leto vstopi več diplomiranih žensk kot moških, so bile plače žensk leta 2005 še vedno za 15 % nižje od plač moških.
- V Sloveniji je bilo leta 2005 zaposlenih za 9,1 odstotka več moških kot žensk (v EU-25 pa 15 odstotkov), razlika v povprečnem zaslužku za enako delo pa je v Sloveniji znašala okrog 8 odstotkov v korist moških (v EU-25 pa 15 odstotkov).
- Statistike kažejo, da se razlika v višini plače v Sloveniji povečuje s starostjo osebe (v Sloveniji se ženske še vedno upokojujejo mlajše kot moški), z izobrazbo in delovno dobo (razlika v plačilu je 30-odstotna v starostni skupini 50–59 let, 7-odstotna pa za mlajše od 30 let; pri tistih z izobrazbo tretje stopnje znaša razlika več kot 30 %, 13 % pa znaša pri tistih z izobrazbo druge stopnje; za delavce z več kot 30 leti delovne dobe v podjetju znaša 32 %, za 10 % nižja pa pri tistih, ki delajo v podjetju od enega do pet let).

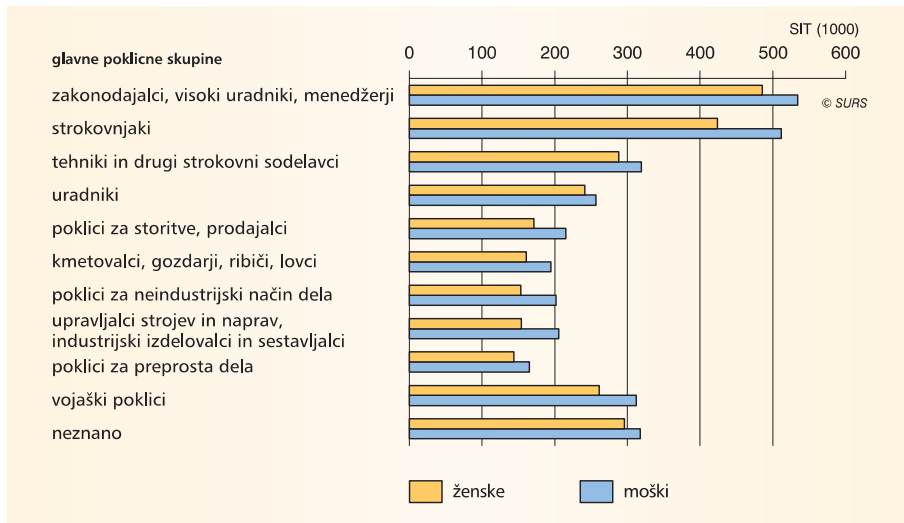
Povprečne mesečne bruto plače zaposlenih, žensk in moških, po starostnih skupinah, Slovenija, 2004

Vir: Statistični urad RS, Strukturna statistika plač

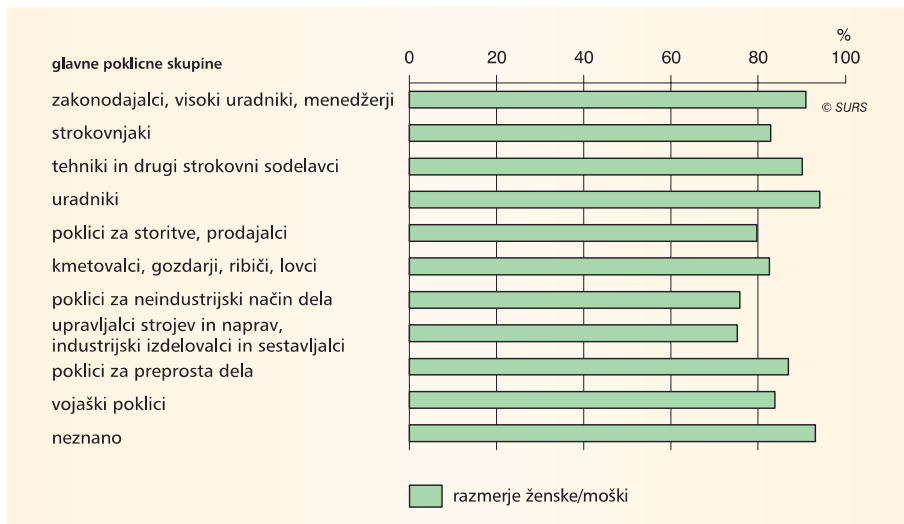
- V Sloveniji so ženske v povprečju leta 2004 dosegale skoraj 93 % povprečne mesečne bruto plače moških. Bolje so bile plačane od moških samo ženske v starostni skupini 55-64 let, kajti višje izobražene ženske pogosteje na trg dela vstopajo kasneje, njihove mlajše, manj izobražene kolegice pa so v tej starosti že upokojene.
- Razlika v višini plače ženske in moškega je bila največja pri upravljavkah in upravljavcih strojev in naprav, industrijskih izdelovalkah in izdelovalcih ter sestavljalnih in sestavljalcih (glavna poklicna skupina 8), saj je plača ženske v teh poklicih dosegla le 75 % plače moškega. V uradniških poklicih (glavna poklicna skupina 4) pa je bila ta razlika najmanjša, in sicer je tu plača ženske znašala 94 % plače moškega.
- Ženske so bile v Sloveniji bolje plačane od moških v dejavnostih gradbeništvo in promet, skladiščenje in zveze. Povprečna mesečna bruto plača ženske, zaposlene v dejavnosti gradbeništvo, je bila skoraj za 18 % višja od plače moškega v tej dejavnosti. To gre pripisati dejstvu, da so ženske v gradbeništvu manj številne, saj so predstavljale le 10 % vseh zaposlenih v gradbeništvu, obenem pa so zasedale v glavnem boljše plačana vodilna, nadzorna in pisarniška delovna mesta, za katera se praviloma zahteva višja izobrazba kot za slabše plačana fizična dela, ki v tej dejavnosti veljajo za domeno moških.

Povprečne mesečne bruto plače zaposlenih žensk in zaposlenih moških po glavnih poklicnih skupinah, Slovenija, 2004

Vir: Statistični urad RS, Strukturna statistika plač

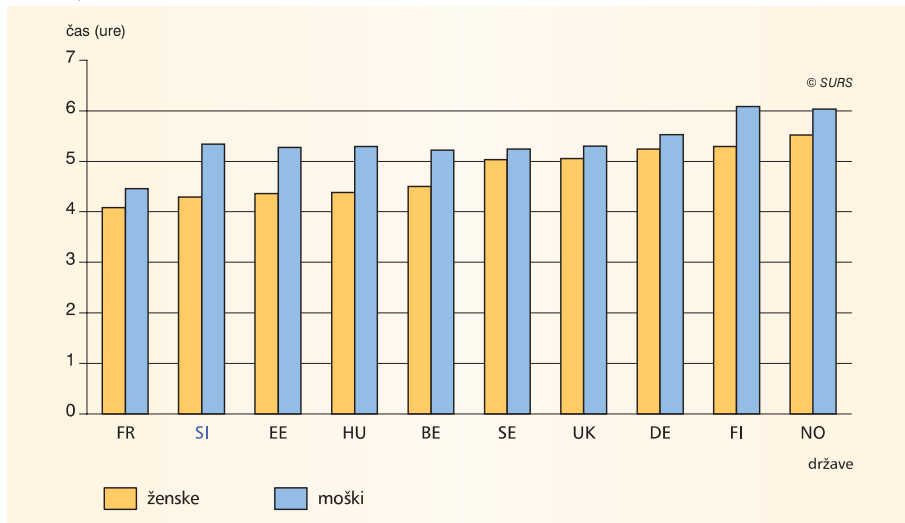
Razmerje med povprečnimi mesečnimi bruto plačami zaposlenih žensk in zaposlenih moških po glavnih poklicnih skupinah, Slovenija, 2004

Vir: Statistični urad RS, Strukturna statistika plač

• USKLAJEVANJE POKLICNEGA IN ZASEBNEGA ŽIVLJENJA •

Izbraba prostega časa, ženske in moški, stari od 20 do 74 let, nekatere evropske države, 2003

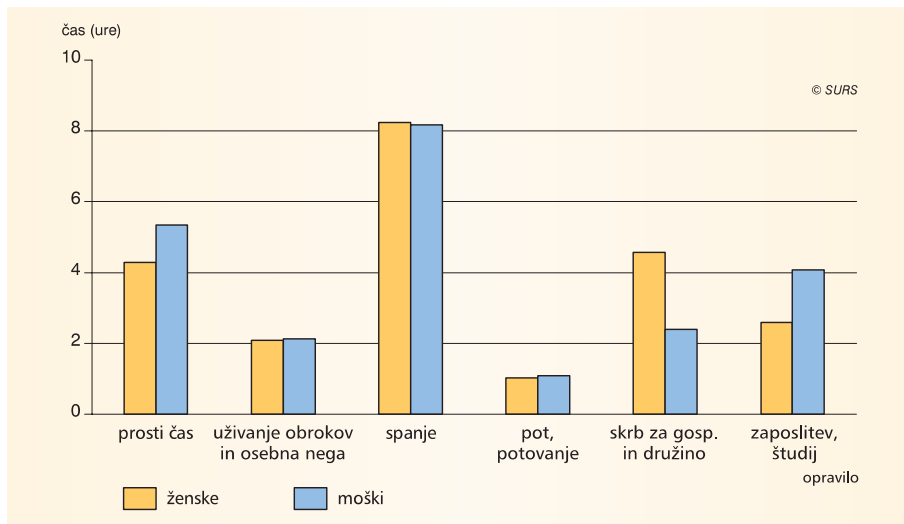

Opomba: Podatki za Slovenijo 2001

Vir: Eurostat, WP Comparable time use statistics, 2005

- Razlika v višini plač med ženskami in moškimi ni edini kazalnik, ki odraža neenakost spolov na trgu dela EU. Ženske se pogosteje odločajo za delo s krajšim delovnim časom in pogosteje prekinejo kariero zaradi skrbi za družino in nege družinskih članov, kar negativno vpliva na njihov poklicni razvoj. Še vedno zaostajajo za moškimi pri zasedanju vodstvenih položajev in naletijo na več ovir na svoji poklicni poti. Ta je pri njih pogosteje prekinjena, počasnejša in krajša, zaradi tega pa je tudi plačilo za njihovo delo nižje kot pri moških.
- Po poročilu Evropske komisije za leto 2005 moški v državah članicah EU porabijo v povprečju, ne glede na to, ali imajo redno ali začasno zaposlitev, 7 ur za neplačana gospodinjstva opravila, ženske pa 35 ur, če so zaposlene začasno, in 24 ur, če imajo polno zaposlitev. To ženskam onemogoča, da bi se posvetile svoji karieri vsaj toliko kot njihovi možje ali partnerji.

Poraba časa pri ženskah in moških, starih od 20 do 74 let, Slovenija, 2001

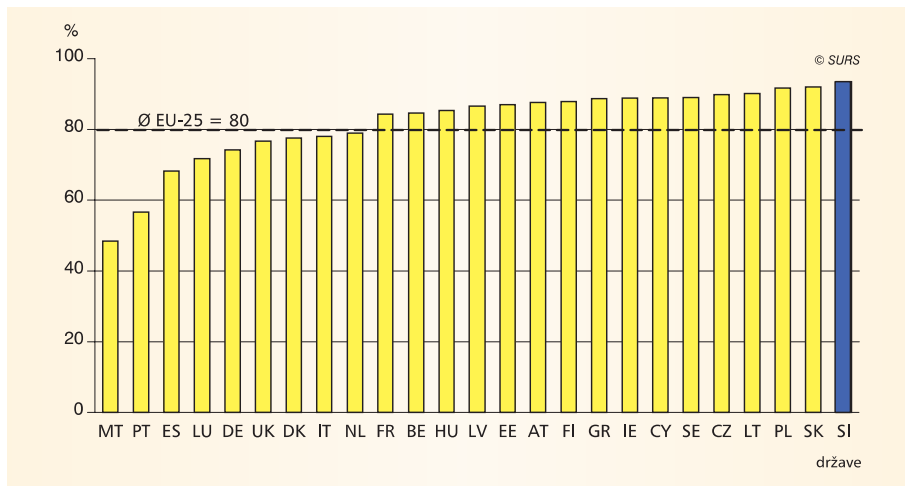
Vir: Statistični urad RS, Anketa o porabi časa, 2001

- Po podatkih o porabi časa za petnajst držav Evrope porabi prebivalka Slovenije v povprečju skoraj 8 ur za plačano in gospodinjstvo. Več časa nameni temu delu med prebivalkami navedenih držav le Litvanka.
- Za prehranjevanje in osebno nego porabi prebivalka Slovenije, tako kot Estonka in Finka, najmanj časa, in sicer 2 uri in 8 minut, medtem ko največ časa za to porabijo Francozinje in Italijanke. S štirimi urami in pol prostega časa, kolikor ji ga je na razpolago, je ženska v Sloveniji med petnajstimi državami Evrope na 10. mestu. Norvežanka ima na razpolago največ prostega časa, skoraj 6 ur. Glede na to, da enako dolgo kot prebivalka Slovenije preživi v službi ali študiju ter se prehranjuje, ima časa, namenjenega prostočasnim aktivnostim, več, ker za gospodinjstvo in družino nameni 1 uro in 10 minut manj časa kot Slovenka. Ta pa ima 65 minut manj prostega časa kot prebivalec Slovenije. To pa je tudi največja razlika med dolžino prostega časa žensk in moških med vsemi državami, o katerih so na voljo podatki (Belgija, Nemčija, Estonija, Španija, Francija, Italija, Litva, Latvija, Madžarska, Poljska, Slovenija, Finska, Švedska, Združeno kraljestvo in Norveška).
- Tudi v Sloveniji namenijo ženske gospodinjstvom in skrbi za družino še vedno skoraj dvakrat toliko časa kot moški. Tako je skrb za otroka ali otroke še vedno večinoma naloga žensk, kar potrjujejo tudi podatki, da vzamejo dopust za nego in varstvo otrok najpogosteje ženske, da se prav one najpogosteje »odločajo« za delo s krajšim delovnim časom do tretjega leta starosti otrok in za odsotnosti z dela zaradi nege družinskega člana. Obetavnejši pa je podatek, da večina očetov danes že uveljavi pravico do očetovskega dopusta.

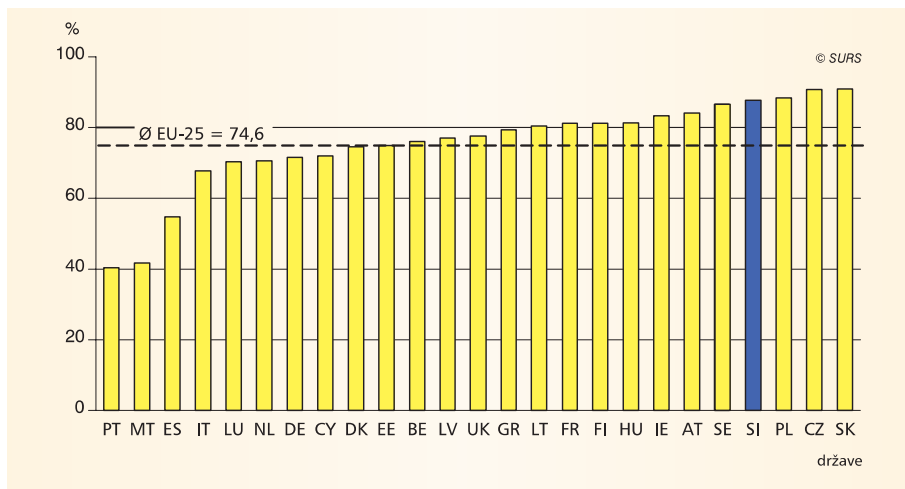
• DRUŽBA ZNANJA •

Delež žensk, starih 20–24 let, s končano vsaj srednjo šolo, države EU-25, 2005

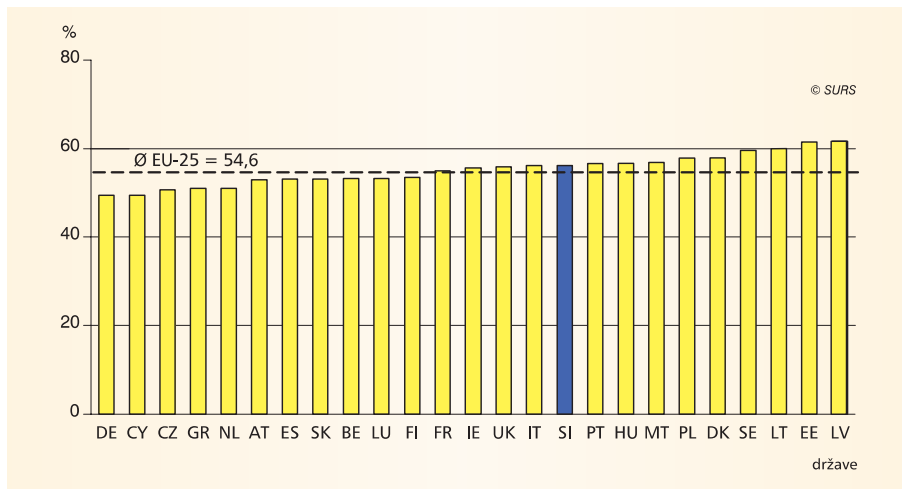
Vir: Eurostat – New Cronos

Delež moških, starih 20–24 let, s končano vsaj srednjo šolo, države EU-25, 2005

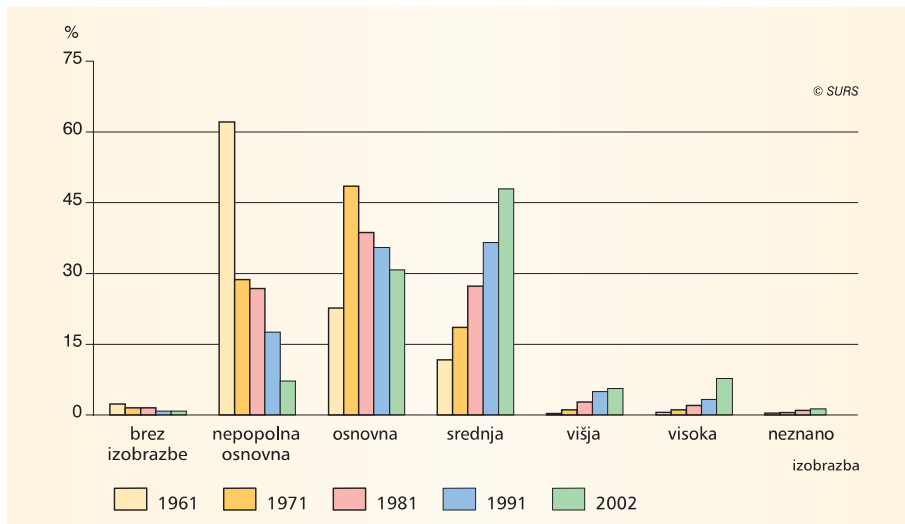
Vir: Eurostat – New Cronos

Delež študentk v terciarnem izobraževanju, države članice EU-25, 2005

- Podatki o vzgoji in izobraževanju v Sloveniji pogosto nakazujejo deljene družbene vloge žensk in moških. Te se odražajo tako v izobraževalnih vsebinah in programih kot v poklicnih in študijskih usmeritvah. Tako se dekleta na srednješolski stopnji pogosteje odločajo za splošnoizobraževalne programe in programe za tako imenovane »ženske« poklice, fantje pa za tehnične poklice. Na višješolski in visokošolski stopnji se študentke pogosteje odločajo za študij na socialnem, zdravstvenem, pedagoškem ter družboslovnem področju, študenti pa prevladujejo v tehničnih smereh, predvsem v strojništvu, gradbeništvu in računalništvu ter elektrotehniko.
- V državah EU-25 je v letu 2005 za 5,4 % več žensk kot moških, starih 20-24 let, končalo vsaj srednjo šolo. Podobno razmerje je v večini držav EU-25 - le v Češki republiki in Združenem kraljestvu je ta razlika manjša. Najvišji delež žensk, ki so končale srednjo šolo, je imela Slovenija (skoraj 94 %), najnižjega pa Malta (48 %).
- Na terciarni stopnji se je v EU-25 leta 2005 izobraževalo slabih 55 % študentk (v Sloveniji dobrih 56 %).

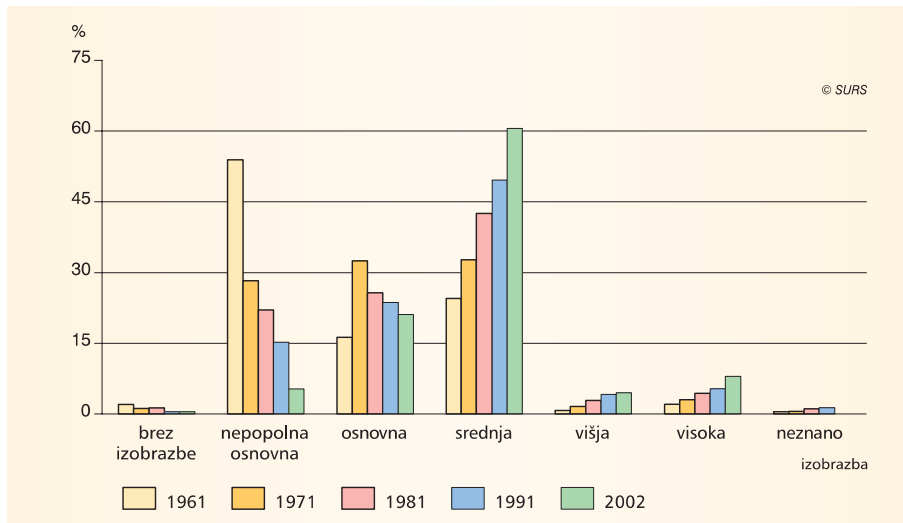
Delež žensk, starih 15 let in več, po izobrazbi, Slovenija, Popisi 1961, 1971, 1981, 1991 in 2002

Vir: Statistični urad RS, Popisi 1961, 1971, 1981, 1991 in 2002

- Rezultati popisov kažejo tudi, da se pri nas v izobraževalni proces vključuje vedno več žensk. Ob Popisu 1991 je bila med tistimi, ki so končali eno od višjih ali visokih šol, skoraj polovica žensk (48,2 %), leta 2002 pa je bilo žensk s tako izobrazbo že 53 % med vsemi tako izobraženimi prebivalci Slovenije; še leta 1961 je delež višje in visoko izobraženih žensk v Sloveniji komaj presegel četrtno vseh tako izobraženih oseb (26,8 %).
- Ob Popisu 2002 je bila večina srednje, višje in visoko izobraženih prebivalcev Slovenije, tako kot že ob Popisu 1991, mlajših, starih 25–44 let. Delež žensk, ki do 30. leta zaključijo šolanje na dodiplomski stopnji, je v Sloveniji skoraj za 10 % višji od deleža enako starih moških.

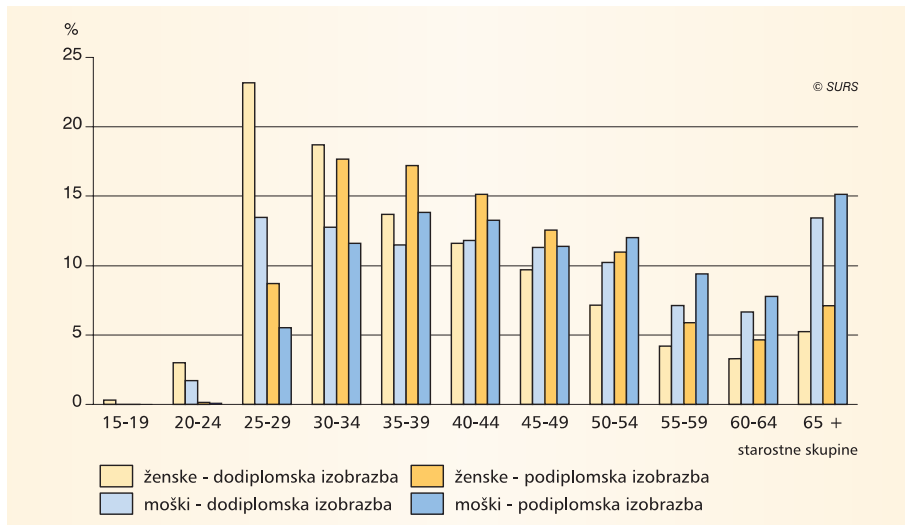
Delež moških, starih 15 let in več, po izobrazbi, Slovenija, Popisi 1961, 1971, 1981, 1991 in 2002

Vir: Statistični urad RS, Popisi 1961, 1971, 1981, 1991 in 2002

- Do Popisa 1991 je katero od srednjih šol končalo že 43,1 % prebivalcev naše države (slaba polovica teh je končala obrtno ali poklicno šolo), do Popisa 2002 pa več kot polovica vseh prebivalcev Slovenije (54,1 %). Delež oseb z doseženo visoko izobrazbo je bil v Sloveniji ob Popisu 1991 sicer še nizek (do Popisa 1991 je končalo višjo šolo 4,6 %, katero izmed visokih šol ali fakultet pa 4,3 % prebivalcev Slovenije), a se je od Popisa 1971 2,5-krat povečal. Do Popisa 2002 pa je višjo od srednje izobrazbe končalo 13 % prebivalstva Slovenije, kar je za dobre 4 odstotne točke več kot ob Popisu 1991.
- Med zadnjima popisoma prebivalstva se je v Sloveniji izobrazbena sestava prebivalstva spremenila veliko bolj v korist žensk kot moških. Ob Popisu 2002 so imeli moški nekoliko »prednosti« v izobrazbi pred ženskami le še pri deležu dokončane srednje šole (60,6 % proti 47,9 %); pri deležu končane višje ali visoke šole pa so jih ženske v desetletju med zadnjima popisoma že prehiteli (13,3 % proti 12,6 %).
- V oblike nadaljnjega izobraževanja je bilo v Sloveniji leta 2004/2005 vpisanih več kot 300 000 udeležencev. Najštevilnejši udeleženci tovrstnega izobraževanja so bili mladi, stari od 15 do 29 let, in sicer je bilo med njimi več moških (39,5 %) kot žensk (33,3 %).

Deleži žensk in moških, ki so končali visokošolski dodiplomski in podiplomski študij, po starostnih skupinah, Slovenija, Popis 2002

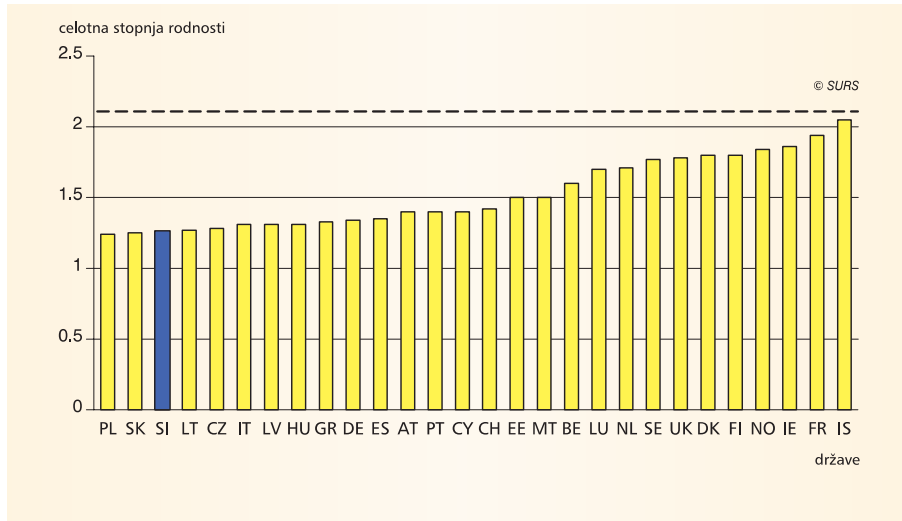
Vir: Statistični urad RS, Popis 2002

- Položaj žensk v znanosti se v Sloveniji bistveno ne razlikuje od njihovega položaja v drugih evropskih državah.
- Čeprav so ženske in moški ob diplomi številčno približno izenačeni (včasih delež žensk celo presega delež moških), se število žensk med napredovanjem v karieri (npr. od magisterija do redne profesure) običajno zniža na okoli 10 % (seveda različno po področjih), tako v Evropi kot v Sloveniji. Na področju izobraževanja in raziskav je med diplomanti več žensk (59 %) kot moških, vendar pa se hkrati z napredovanjem na poklicni poti število žensk zmanjšuje, od 43 % doktoric znanosti jih je samo 15 % rednih profesorice.
- Čeprav se na podiplomskem študiju delež žensk povečuje, je ta na doktorski stopnji še nižji od deleža moških in je tudi to delni vzrok za to, da je delež žensk, zaposlenih v znanstveno-raziskovalni sferi, nižji od deleža moških.
- Tudi na ravni znanstvenih področij ženske še prevladujejo v medicinskih in družboslovnih znanostih, moški pa v naravoslovnih in tehničnih. V znanosti in raziskovanju je delež žensk na najvišjih položajih še vedno nizek.
- Največ študentov dodiplomskega in podiplomskega izobraževanja v Sloveniji (tako moških kot žensk) izbere za predmet študija družboslovje, poslovne vede in pravo.
- V letu 2005 je bilo na področju raziskovalno-razvojne dejavnosti redno zaposlenih 8.994 oseb (3.345 ali 37 % žensk). Med njimi je bilo 5.253 raziskovalcev (tj. 58,4 %), od tega 3.476 ali 66,2 % moških in 1.777 ali 33,8 % žensk.

• DRUŽBENA BLAGINJA ŽENSK IN MOŠKIH •

Zdravje

Celotna stopnja rodnosti, države članice EU-25 ter Islandija, Norveška in Švica, 2005

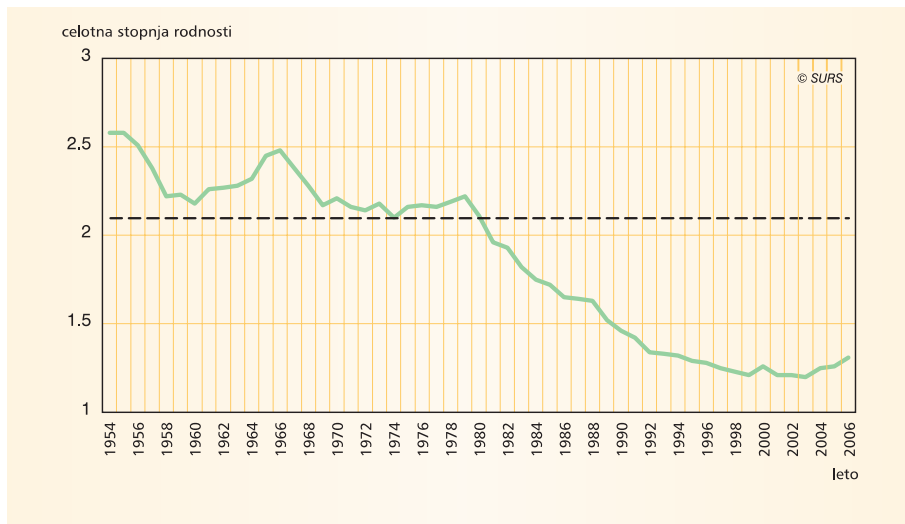

Opomba: Za Belgijo so podatki za leto 1997, za Malto za leto 2004

Vir: Eurostat – New Cronos

- Pred štiridesetimi leti so ženske v EU-25 lahko pričakovale, da bodo v svojem življenju (povprečno) rodile več kakor 2,5 otroka. Celotna stopnja rodnosti v večini držav Evrope pada: ženske lahko pričakujejo, da bodo imele povprečno manj kakor 1,5 otroka.
- Med državami Evrope obstajajo v rodnosti bistvene razlike: nizka rodnost je značilna za vse novo pridružene države Evropske unije in države vzhodne Evrope, visoka pa za države na severu Evrope. Najvišjo rodnost v Evropi ima Turčija, saj je ženska tam v rodni dobi rodila v povprečju nad 2,4 otroka in je edina država v Evropi, ki ima zagotovljeno enostavno obnavljanje prebivalstva, ker vrednost celotne rodnosti presega 2,1. Ta še zagotavlja obnavljanje prebivalstva.

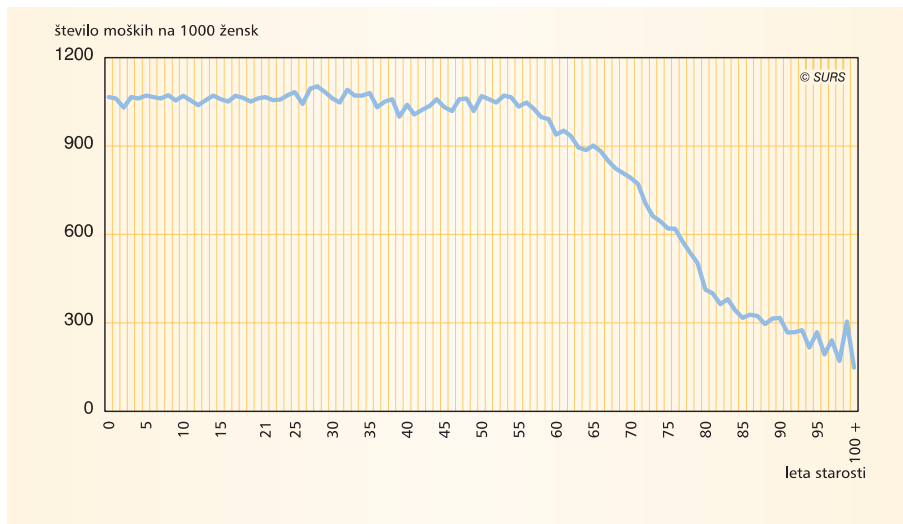
Celotna stopnja rodnosti, Slovenija, 1954–2006

Vir: Statistični urad RS, Prijava rojstva

- Slovenija k skupnemu letnemu številu živorojenih otrok v Evropski uniji prispeva približno 0,4 %. Z 9,1 rojenega otroka na 1000 prebivalcev je Slovenija država z eno najnižjih stopenj rodnosti v Evropi in svetu sploh.
- Vrednost celotne stopnje rodnosti v Sloveniji pada že od osemdesetih let dvajsetega stoletja in je dosegla v letu 2003 vrednost 1,2 živorojenega otroka na žensko v rodni dobi. Takrat se je trend tega kazalnika rodnosti začel tudi v Sloveniji ponovno rahlo vzpenjati in je leta 2006 dosegel vrednost 1,31.
- Ženske v državah članicah EU-25 prvič postanejo matere v povprečju pri 28,3 leta. Evropske ženske se za materinstvo odločajo vedno kasneje; povprečne starosti mater ob rojstvu otrok se povečujejo v vseh državah. V osmih državah (Danska, Španija, Irska, Italija, Nizozemska, Švedska, Lihtenštajn in Švica) je povprečna starost matere ob rojstvu vseh otrok že preseгла 30 let, v Sloveniji pa 29 let. Med pridruženimi državami članicami EU je povprečna starost žensk, ki rodijo prvega otroka, najvišja prav v Sloveniji, najmlajše pa so ob rojstvu prvega otroka med deseterico nanovo pridruženih držav ženske v Litvi in Latviji (skoraj 3 leta mlajše kot v Sloveniji).

Število moških na 1000 žensk po starosti, Slovenija, 31. 12. 2006

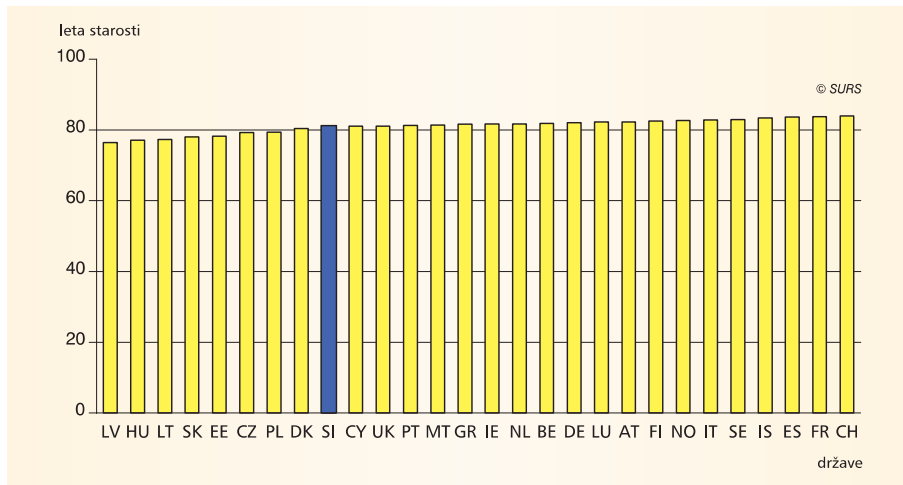
Vir: Statistični urad RS, Število prebivalcev Republike Slovenije

- Vsako leto je število novorojenih dečkov v Sloveniji nekoliko večje od števila novorojenih deklic, povprečno 105 dečkov na 100 deklic. Zaradi višje stopnje umrljivosti moških se vrednost kazalnikov, s katerimi prikazujemo razmerje med številom moških in žensk v prebivalstvu, sčasoma izenači. Pri starosti približno 60 let je število moških skoraj enako številu žensk, potem pa razlika v številu prebivalcev po spolu narašča v korist žensk in je pri starosti 80 let število žensk približno dvakrat večje od števila moških.
- V državah Evropske unije umre letno okrog 4,5 milijona prebivalcev. V večini evropskih držav se vrednost kazalnika število umrlih na 1000 prebivalcev znižuje. Nasproten pojav, t. j. večji porast stopnje umrljivosti je bil v zadnjih štirih desetletjih zabeležen v vseh treh pribaltskih državah in na Madžarskem. Umrljivost je v državah EU najnižja na Irskem in v obeh sredozemskih državah, na Cipru in Malti.
- Dobro primerljiv kazalnik stopnje umrljivosti med državami je pričakovano trajanje življenja novorojenega otroka; v Evropi je pričakovano trajanje življenja ob rojstvu praviloma daljše v severnih, zahodnih in južnih državah. Prebivalci Islandije npr. lahko pričakujejo, da bodo ob nespremenjeni umrljivosti dočakali najvišjo starost (moški nekaj več kot 80 let, ženske pa nekaj več kot 83 let).
- Bistveno krajše je pričakovano trajanje življenja v državah vzhodne Evrope, in sicer za moške 63,8 leta, za ženske pa 72,4 leta¹.

¹ <http://www.cqpress.com/cs/europe/PDFs/TBL-9.pdf>

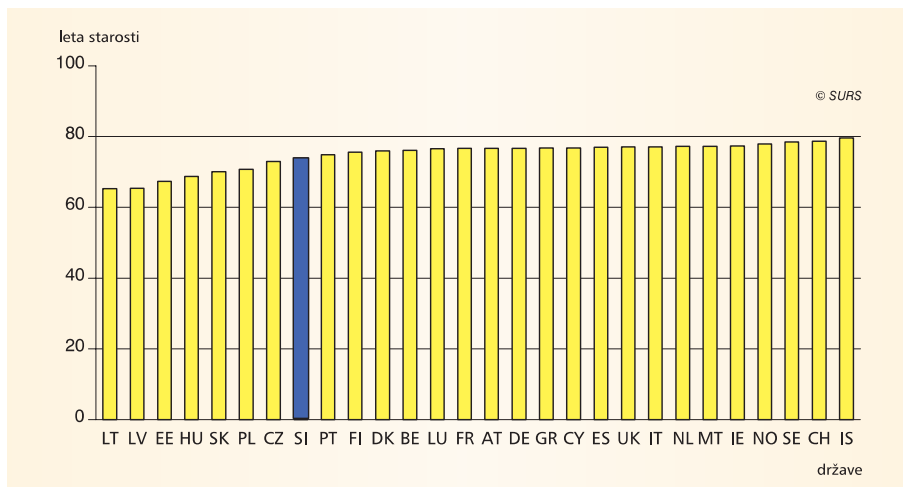
Pričakovano trajanje življenja ženske ob njenem rojstvu, države članice EU-25 ter Islandija, Norveška in Švica, 2005

Opomba: Za Italijo so podatki za leto 2003, za Francijo za leto 2004

Vir: Eurostat, U.S. Bureau of the Census

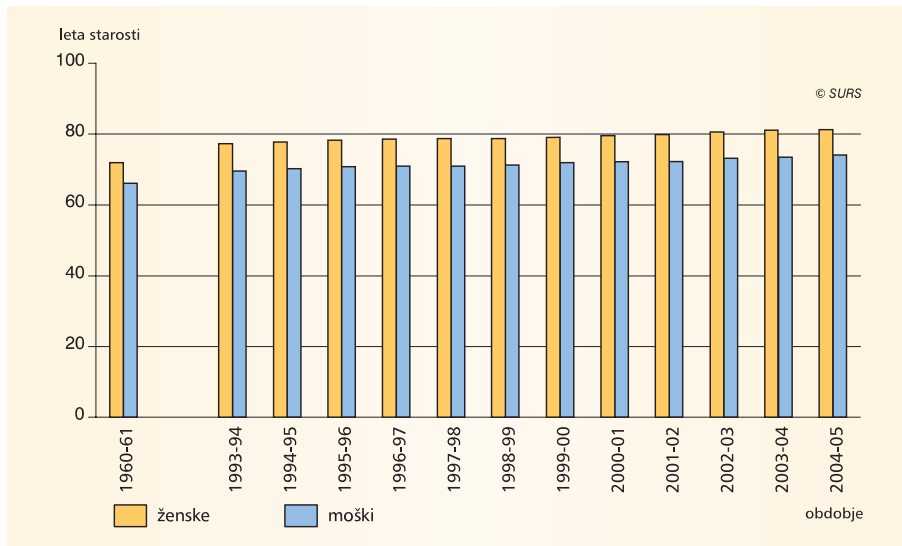
Pričakovano trajanje življenja moškega ob njegovem rojstvu, države članice EU-25 ter Islandija, Norveška in Švica, 2005

Opomba: Za Italijo so podatki za leto 2003, za Francijo za leto 2004

Vir: Eurostat/U.S. Bureau of the Census

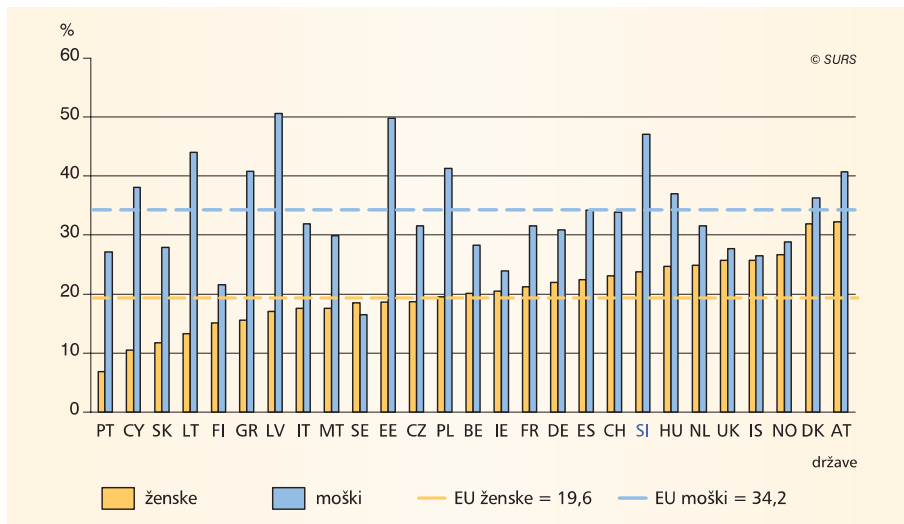
Pričakovano trajanje življenja osebe ob njenem rojstvu po spolu, Slovenija, 1960/1961 in 1993/1994 do 2004/2005

Vir: Statistični urad RS, Prijava smrti

- V Sloveniji je bila v zadnjem desetletju povprečna stopnja umrljivosti na 1000 prebivalcev 9,5. Evropejci živimo vedno dlje. Ženske, rojene leta 1960, lahko pričakujejo, da bodo doživele starost skoraj 72 let, moški, rojen v tem obdobju, pa približno 67 let. Za otroke, rojene leta 2005, je pričakovana življenjska doba precej daljša; deček, rojen v obdobju 2005–2006, lahko pričakuje, da bo dočkal 74,8 leta, deklica, rojena v tem obdobju, pa 81,9 leta.
- Pričakovano trajanje življenja novorojenega otroka v Sloveniji je krajše kot v državah EU–15, je pa eno daljših med pridruženimi državami članicami Evropske unije.
- V Sloveniji ljudje umirajo vedno starejši, hkrati pa se pričakovano trajanje življenja novorojenega otroka podaljšuje. Nižja stopnja umrljivosti med ženskami pomeni, da ženske živijo približno 7 let dlje kot moški. V letu 2005 v Sloveniji rojena deklica lahko pričakuje, da bo živila 81 let, deček, rojen v Sloveniji v istem letu, pa 74 let.

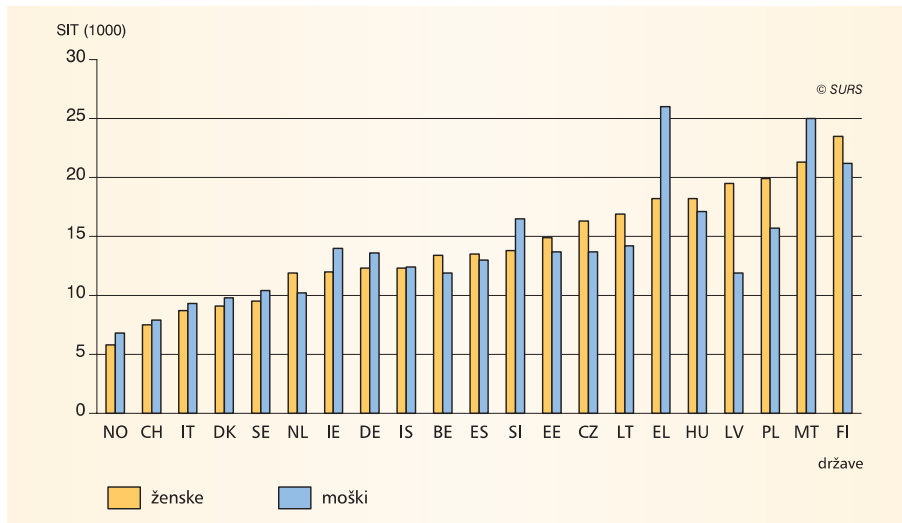
Deleža kadičk in kadičev, ki kadijo vsak dan, države članice EU ter Islandija, Norveška in Švica, 2004

Vir: Eurostat - Health Interview Surveys (HIS round 2004)

- Analitiki zdravstvenega stanja ljudi v Evropi ugotavljajo, da ženske sicer živijo v povprečju 6 let dlje od moških, vendar pa več let živijo z okrnjenim zdravjem. Določene bolezni, kot je osteoporoz, so pogostejše in bolj razširjene pri ženskah. Druge bolezni, kot so kardiovaskularne bolezni, rak ali težave z duševnim zdravjem, prizadenejo tako moške kot ženske, vendar različno intenzivno.
- Duševne bolezni na primer zelo vplivajo na kakovost življenja in zato lahko vplivajo na stopnjo obolenj in umrljivosti. Depresija bo do leta 2020 v nekaterih državah članicah EU predvidoma predstavljala glavni vzrok bolezni žensk.
- V zadnjih desetletjih so se pojavile posebne zdravstvene težave: motnje prehranjevanja (prizadenejo predvsem najstnice in mlade ženske), HIV in AIDS, težave spolnega in reproduktivnega zdravja, nasilje nad ženskami pa se odraža na telesnem in duševnem zdravju.
- Z višjim odstotkom kadičk v nekaterih državah članicah EU se je znatno povečala možnost obolevnosti za pljučnim rakom in kardiovaskularnimi boleznimi med ženskami.

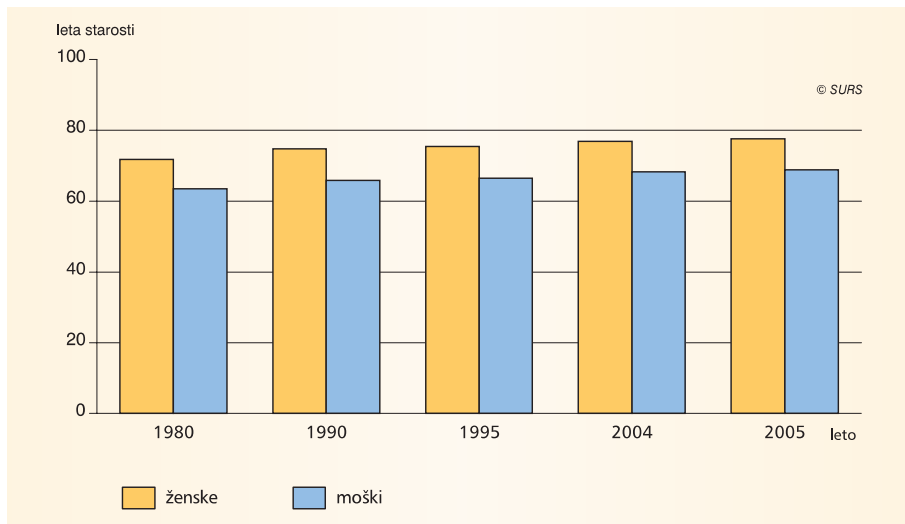
Delež ljudi s preveliko telesno težo (starih 15 let in več), nekatere evropske države (2000–2004)

Vir: Podatkovna baza Svetovne zdravstvene organizacije (<http://www.who.int>)

- Nezdrav način življenja (tudi prevelika telesna teža) močno vpliva na precejšnje število bolezni.
- Zaradi bioloških dejavnikov so ženske in moški v določeni starosti različno dojemljivi za nekatere bolezni. Po vsej Evropi, pa tudi v Sloveniji, je smrtnost zaradi raka pri moških višja kot pri ženskah. Leta 2005 je v Sloveniji za rakom umrlo 2.307 moških (235 na 100.000 moških) in 1.777 žensk (174 na 100.000 žensk). Najpogostejše oblike raka pri ženskah so bile rak dojke (38,1 na 100.000 žensk), rak na debelem črevesju in danki (36,2 na 100.000 žensk) ter rak na pljučih (26,9 na 100.000 žensk). Najpogostejše vrste raka pri moških so bile rak na pljučih (82 na 100.000 moških), rak na debelem črevesju in danki (36,2 na 100.000 moških) ter rak na prostati (31,2 na 100.000 moških).

Povprečna starost umrlih oseb, Slovenija, 1980, 1990, 1995, 2004, 2005

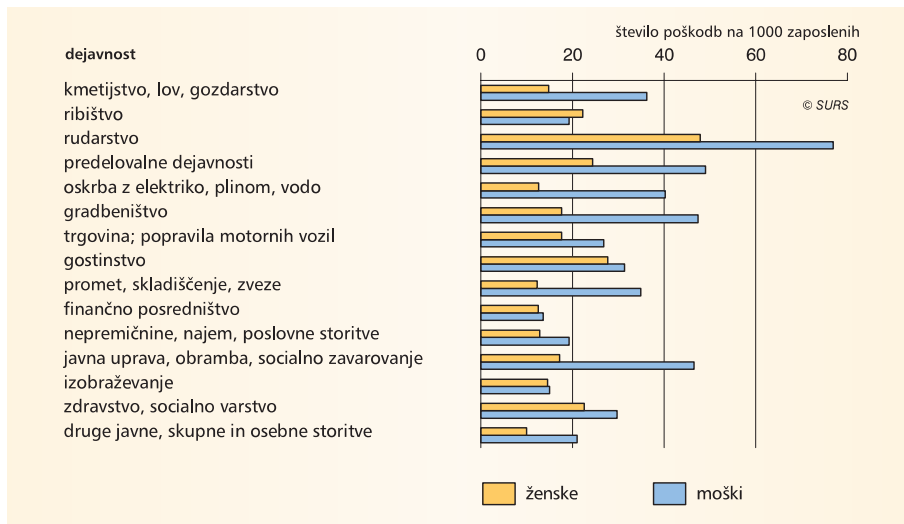

Vir: Statistični urad RS, Prijava smrti

- Moški umirajo bistveno mlajši kot ženske. Za Slovenijo je značilna velika razlika v starosti ob smrti moških in žensk. Moški so praviloma izpostavljeni večjim tveganjem, opravljajo težja fizična dela in v primerjavi z ženskami bolj nezdravo živijo. Tudi zato umirajo mlajši. Povprečna starost umrlih moških (69 let) je v Sloveniji skoraj za 9 let nižja od povprečne starosti umrlih žensk (78 let). V zadnjih treh desetletjih se je povprečna starost umrlega moškega pomaknila navzgor skoraj za 6 let, povprečna starost umrle ženske pa za več kot 7 let.
- Povprečna starost moških ob smrti je nižja kot pri ženskah tudi zaradi različnih poškodb.

Poškodbe pri delu

Poškodbe pri delu na 1000 zaposlenih glede na dejavnosti - po spolu, Slovenija, 2005

Vir: Inštitut za varovanje zdravja RS, Poškodbe pri delu

- V Sloveniji je letno prijavljenih od 24.000 do 26.000 primerov poškodb pri delu, od tega do 50 smrtnih¹. Najpogostnejši vzroki poškodb pri delu so hoja, udarci, trčenje s predmeti in padci oseb; najpogosteje poškodovani deli telesa so prsti rok, vrat, zapetjste in roke ter oči (tujek v roženici). Največ poškodb pri delu in tudi največ smrtnih poškodb je običajno v gradbeništvu, rudarstvu (večinoma so udeleženi moški) in v predelovalnih dejavnostih.

¹ <http://www.cilizadelo.si>

Odsotnost z dela: zaradi alkohola

Začasne odsotnosti zaposlenih žensk in moških z dela zaradi bolezni, poškodb in zastrupitev, ki so neposredno pripisane alkoholu, Slovenija, 2005

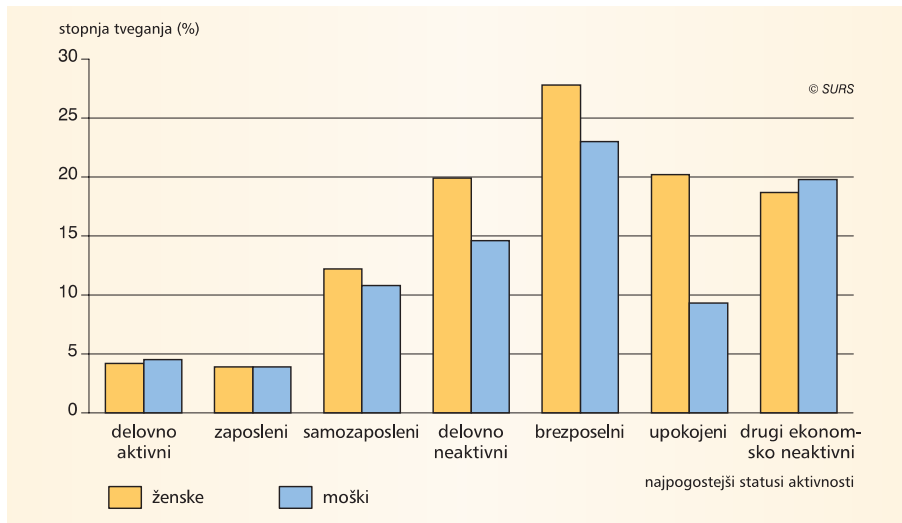
	Primeri odsotnosti		Dnevi odsotnosti		Povprečno trajanje ene odsotnosti v dnevih
	število	delež	število	delež	
Ženske	225	14,2	21 678	24,2	96,4
Moški	1 362	85,8	67 831	75,8	49,8

Vir: IVZ, Poraba alkohola in kazalci škodljive rabe alkohola – Slovenija 2005

- Leta 2005 je bilo v Sloveniji zaradi bolezni, poškodb in zastrupitev, ki so jih neposredno pripisali alkoholu, 1.587 primerov začasnih odsotnosti z dela (0,20 % vseh primerov) ter izgubljenih 89.509 koledarskih dni (0,63 % vseh izgubljenih dni). Ena začasna odsotnost z dela zaradi teh vzrokov je trajala povprečno 56,4 dneva.
- Pogostost tega pojava je bila pri moških 5-krat večja kot pri ženskah. Ena začasna odsotnost z dela pa je pri moških trajala povprečno manj časa (49,8 dneva) kot pri ženskah (96,4 dneva).
- Število primerov začasnih odsotnosti z dela na 1000 zaposlenih je bilo za moške največje v starostni skupini od 45 do 49 let, za ženske pa v starostni skupini od 50 do 54 let. V starosti od 40 do 59 let je bilo skupaj kar 77,3 % vseh primerov odsotnosti.

Socialna vključenost

Stopnja tveganja revščine prebivalcev, starih vsaj 16 let, glede na najpogostejši status aktivnosti po spolu, Slovenija, 2004

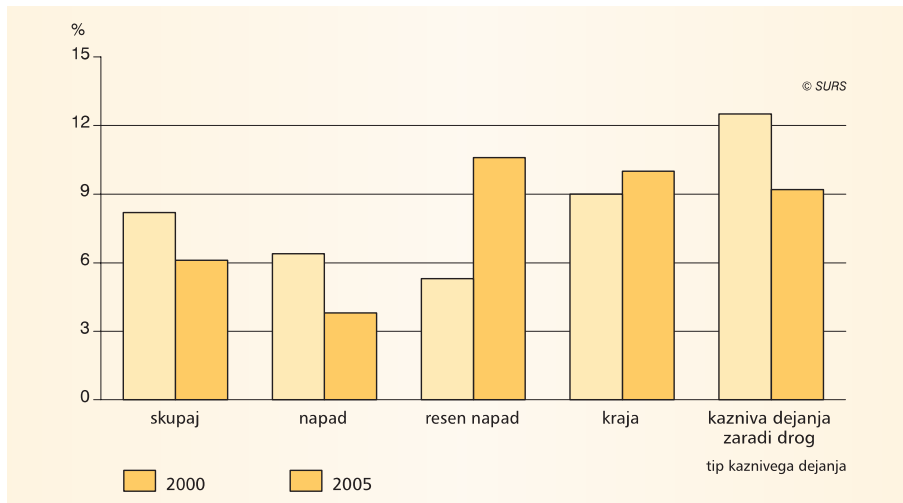
Vir: Statistični urad RS, Anketa o življenjskih pogojih (EU-SILC)

- Stopnja tveganja revščine in razsežnost socialne izključenosti ranljivih družbenih skupin ni enaka pri obeh spolih. Višja je pri ženskah kot pri moških, in sicer predvsem pri starejših, med temi pa pri upokojenkah, ki v gospodinjstvih živijo same.
- Posebna skupina žensk, ki so najpogosteje v položaju socialne izključenosti, so tudi kmečke ženske, kajti te imajo omejene možnosti pri uveljavljanju nekaterih socialnih pravic in so jim različne storitve slabše dostopne.
- Stopnja tveganja revščine je bila v letu 2004 v Sloveniji najvišja pri ženskah v starosti nad 65 let (36 %).
- Med neaktivnimi osebami so bile v letu 2004 najbolj ogrožene brezposelne osebe (25 %), ženske spet nekoliko bolj kot moški. Tudi pri upokojenih ženskah in drugih neaktivnih osebah so zabeležili visoke stopnje tveganja revščine (20 %). Glede na najpogostejši status aktivnosti so bile v najboljšem položaju zaposlene osebe ne glede na spol.

Sodišča in obsojeni zaradi kaznivih dejanj

Delež žensk med vsemi obsojenimi zaradi kaznivih dejanj po tipih kaznivih dejanj, Slovenija, 2000 in 2005

Vir: Statistični urad RS, Statistično raziskovanje o obtoženih polnoletnih osebah, zoper katere je kazenski postopek pravno močno končan

- V Sloveniji je med tistimi, ki so na leto obsojeni zaradi kaznivih dejanj, manj kot 10 % žensk in več kot 90 % moških (največkrat zaradi kraje in napadov).
- Obsojenim polnoletnim storilcem kaznivih dejanj je bila najpogosteje izrečena zaporna kazen (v 88 % moškim, v 12 % pa ženskam).
- Sodišča splošne pristojnosti zaposlujejo poleg sodnic in sodnikov tudi strokovne sodelavce in pripravnike; ti predstavljajo v povprečju tretjino zaposlenih na sodiščih. Vseh sodnic in sodnikov je 800 do 900, od tega je več kot 70 % žensk, delež sodnic po vrstah sodišč pa je različen: na okrajnih sodiščih je zaposlenih več kot 75 % žensk, na vrhovnem sodišču pa ne dosežejo niti 35 %.

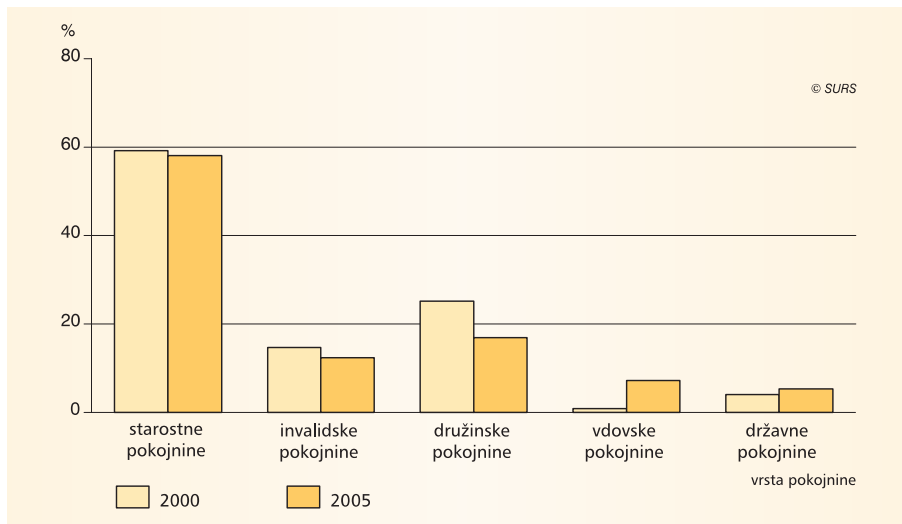
Delež žensk in moških, obsojenih zaradi kaznivih dejanj, po tipih kaznivih dejanj, Slovenija, 2000 in 2005

Tipi kaznivih dejanj	2000		2005	
	ženske	moški	ženske	moški
Skupaj	8,2	91,8	6,1	93,9
Napad	6,4	93,6	3,8	96,2
Resen napad	5,3	94,7	10,6	89,4
Kraja	9,0	91,0	10,0	90,0
Kazniva dejanja zaradi drog	12,5	87,5	9,2	90,8

Vir: Statistični urad RS, Statistično raziskovanje o obtoženih polnoletnih osebah, zoper katere je kazenski postopek pravno močno končan

Upokojenci

Deleži žensk, ki so prejemale pokojnine, po vrstah pokojnin, Slovenija, 2000 in 2006

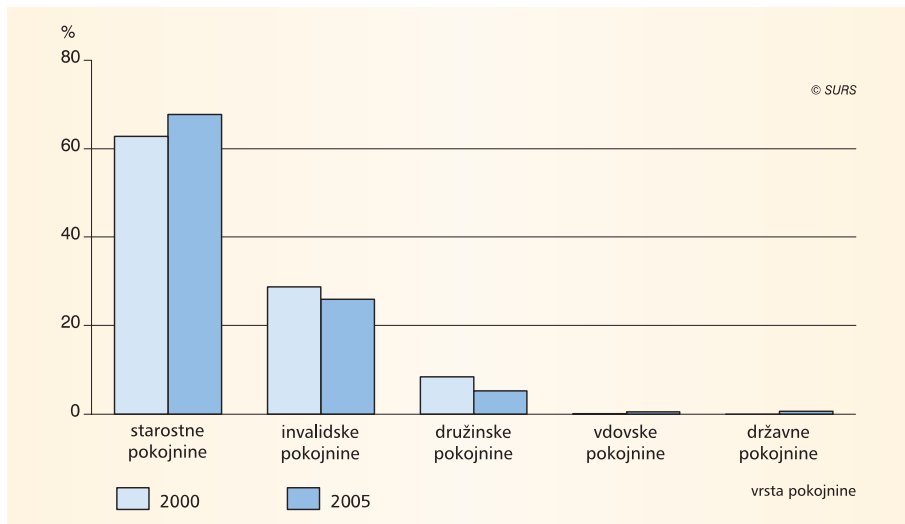

Vir: ZPIZ, Poročilo 2006 http://www.zpiz.si/att/letno_porocilo2006.pdf

■ Med ženskami, ki so v Sloveniji od leta 2000 do 2006 prejemale pokojnine, so se opazno povečali deleži tistih, ki so prejemale vdovske in državne pokojnine, zmanjšali pa so se deleži prejemnic starostnih, invalidskih in družinskih pokojnin. Tedaj se je v Sloveniji povečal delež moških, ki so bili prejemniki starostne pokojnine, ter nekoliko delež tistih, ki so bili prejemniki vdovske in državne pokojnine, zmanjšala pa sta se deleža prejemnikov invalidskih in družinskih pokojnin.

■ Zakonski pogoji za pridobitev pravice do pokojnine, zlasti starostne, so se od uveljavitve reforme v letu 2000 spreminjali oz. zaostrovali. Dvigala se je tudi dejanska starost žensk in moških ob upokojitvi, in sicer žensk s 56 let in 1 meseca na 57 let in 4 mesece (za 1 leto in 3 mesece), starost moških pa z 61 let na 61 let in 8 mesecev (za 8 mesecev). V zadnjih dveh letih se starost moških ob upokojitvi ni dvigala oziroma je celo upadala (zaradi možnosti uveljavljanja znižanja starostne meje za otroke, saj jo lahko namesto matere lahko uveljavlja tudi otrokov oče). V primerjavi z letom 2005 se je dejanska starost ob upokojitvi v letu 2006 pri ženskah povečala za 1 mesec, pri moških pa je ostala enaka.

Deleži moških, ki so prejeli pokojnine, po vrstah pokojnin, Slovenija, 2000 in 2006

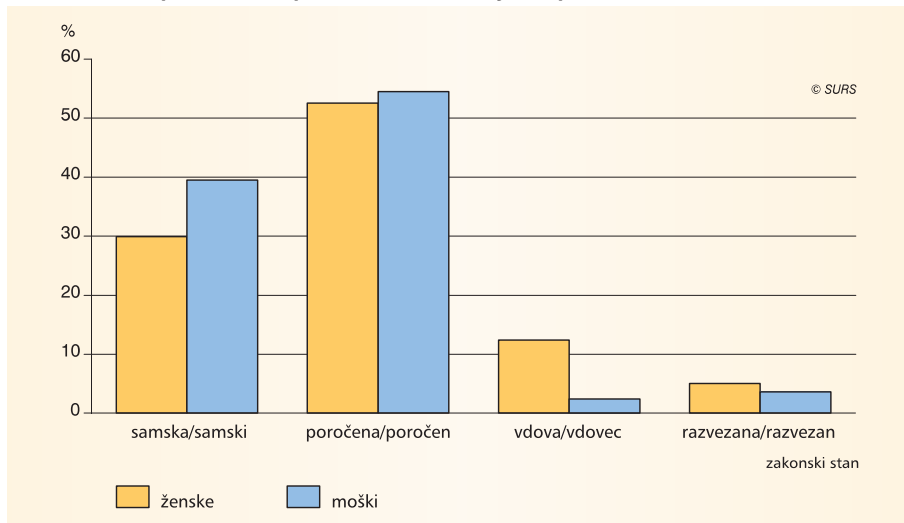
Vir: ZPIZ, Poročilo 2006 http://www.zpiz.si/att/letno_porocilo2006.pdf

- V letu 2006 je bilo v Sloveniji povprečno skupaj 511.000 prejemnic in prejemnikov vseh vrst pokojnin (starostnih, invalidskih, družinskih in vdovskih).
- V letu 2006 so upokojenci v celotnem številu prebivalcev Slovenije predstavljali 26,7 %; tj. za 0,2 % več kot v letu 2005.
- V strukturi so predstavljali največji delež prejemniki starostnih pokojnin (60,1 %), za njimi pa prejemniki invalidskih pokojnin (17,9 %), prejemniki družinskih ter vdovskih pokojnin (17,2 %), to je skupaj 95,2 % vseh prejemnikov; vseh prejemnikov preostalih vrst pokojnin (vojaških, prejemnikov akontacij pokojnin, prejemnikov kmečkih pokojnin) je bilo 1,5 %, prejemnikov državnih pokojnin pa 3,3 %.
- Povprečna dosežena starost žensk pri starostnem upokojevanju po splošnih predpisih obveznega zavarovanja v letu 2006 je bila 57 let in 4 mesece, moških pa 61 let in 8 mesecev.
- Pri invalidskih upokojitvah je bila v letu 2006 povprečna starost upokojencev ob upokojitvi po splošnih predpisih za ženske 50 let in 4 mesece, za moške pa 53 let in 5 mesecev.

• ODNOSI MED SPOLOMA •

Družinsko življenje in partnerstvo

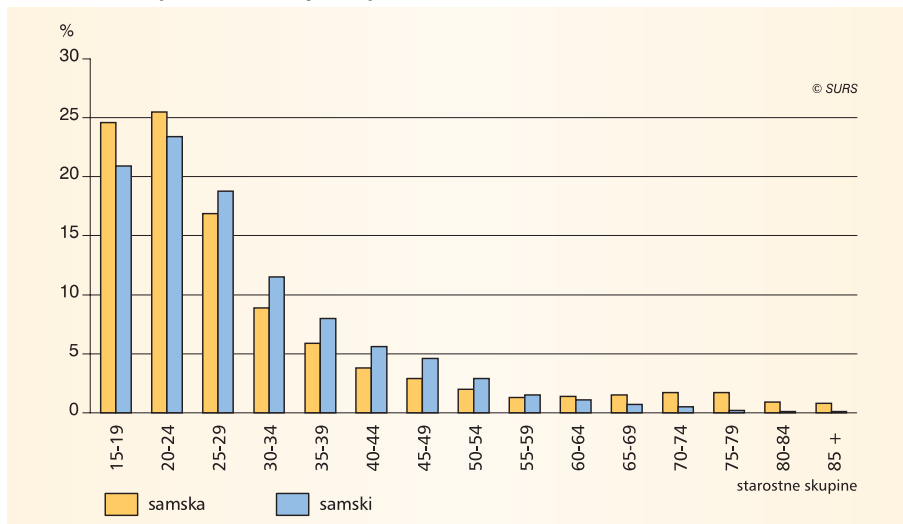
Zakonski stan prebivalc in prebivalcev Slovenije, Popis 2002

Vir: Statistični urad RS, Popis 2002

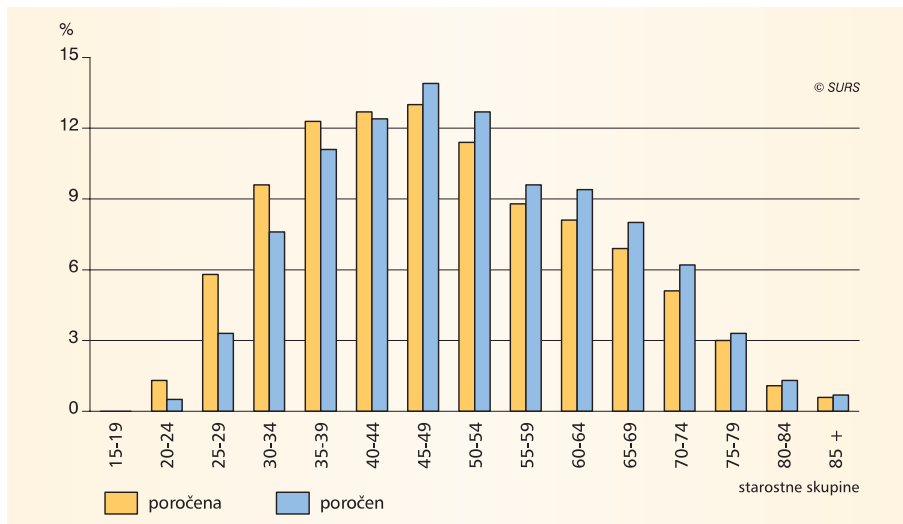
- Ob Popisu 2002 je v Sloveniji 150 tisoč ljudi živel samih (kot enočlanska gospodinjstva), med njimi je bilo več žensk (93 tisoč ali 62 %) kot moških (57 tisoč ali 38 %). To število je 2,2-krat večje od podatka za leto 1948 in predstavlja najvišji delež enočlanskih gospodinjstev pri nas po drugi svetovni vojni. V enočlanskih gospodinjstvih so živele mlajši moški ali moški srednjih let, večina žensk v enočlanskih gospodinjstvih pa je že dopolnila 60 let starosti.
- Večina (milijon sedemsto tisoč oz. 78 %) od dveh milijonov prebivalcev Slovenije je ob Popisu 2002 živela v družinah. V njih je živelo 84 % vseh žensk in 89 % vseh moških. Med njimi je bilo 41 % otrok in 59 % odraslih; med slednjimi 31,8 % žena, mater ali zunajzakonskih partneric ter 27,4 % mož, očetov ali zunajzakonskih partnerjev.
- V primerjavi s podatki iz Popisa 1991 se je število družin v Sloveniji do leta 2002 povečalo za 12 tisoč, v primerjavi s Popisom 1981 pa za 33 tisoč; število članov v družinah se je znižalo. Leta 2002 je bila v Sloveniji povprečna velikost družine 3,1 člana, pri družinah z otroki, takih družin je bilo 428 tisoč, pa 3,4 člana. Po številu članov so bile na prvem mestu družine zakonskih parov z otroki (3,7 člana), sledile so družine zunajzakonskih partnerjev z otroki (3,5 člana), v enostarševskih družinah pa sta živela v povprečju 2,3 člana.

Deleža samskih žensk in samskih moških med prebivalci, starimi 15 let in več, po starostnih skupinah, Slovenija, Popis 2002

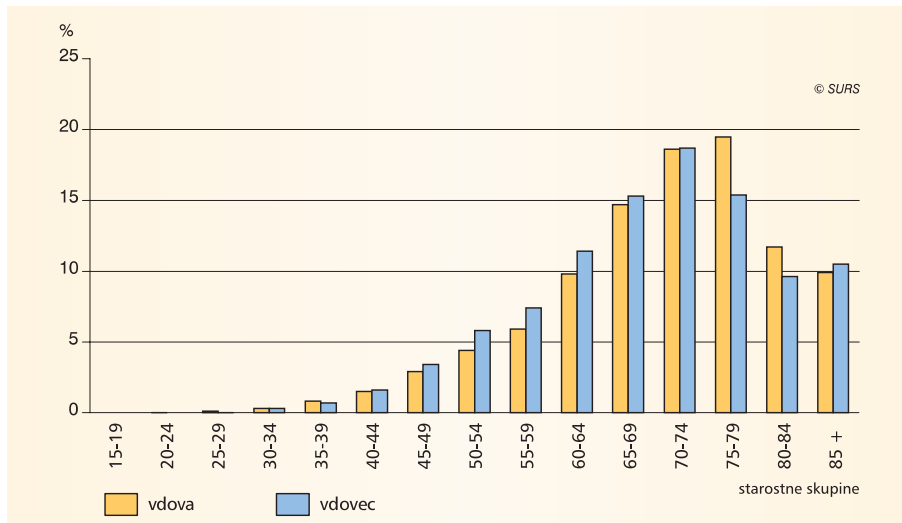
Vir: Statistični urad RS, Popis 2002

Deleža poročenih žensk in poročenih moških med prebivalstvom, starim 15 let in več, po starostnih skupinah, Slovenija, Popis 2002

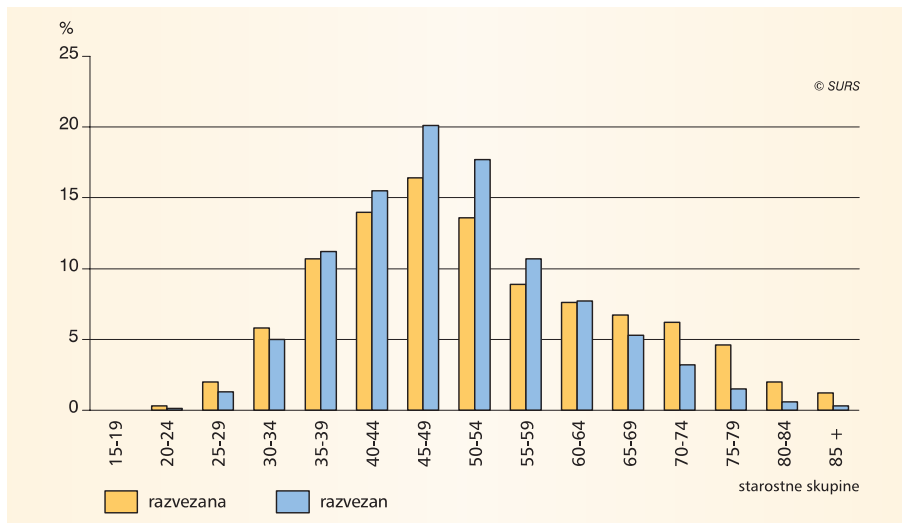
Vir: Statistični urad RS, Popis 2002

Deleža vdov in vdovcev med prebivalstvom, starim 15 let in več, po starostnih skupinah, Slovenija, Popis 2002

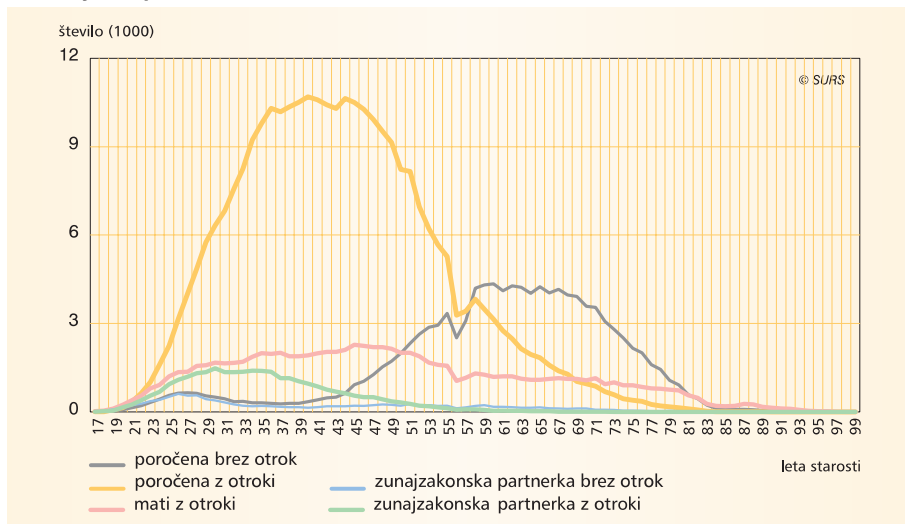
Vir: Statistični urad RS, Popis 2002

Deleža razvezanih žensk in razvezanih moških med prebivalstvom, starim 15 let in več, po starostnih skupinah, Slovenija, Popis 2002

Vir: Statistični urad RS, Popis 2002

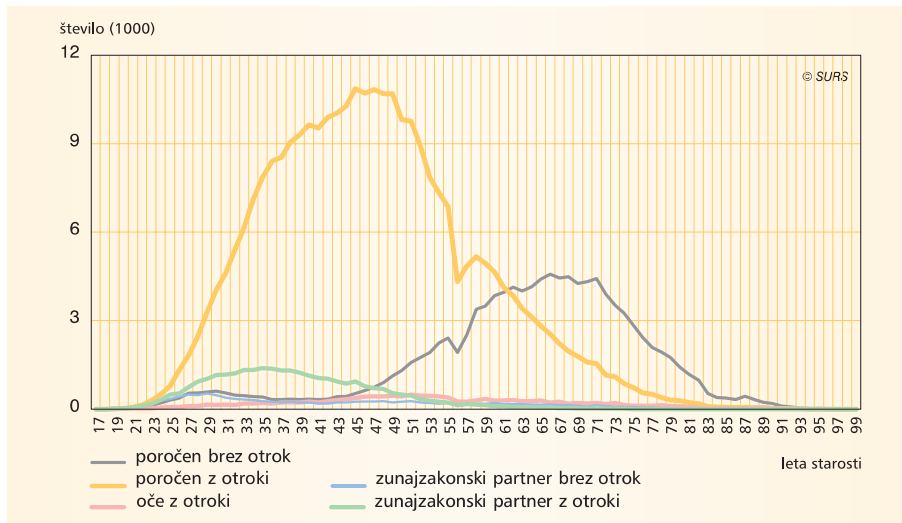
Število žensk določene starosti, ki živijo v družinski skupnosti, po tipih družin, Slovenija, Popis 2002

Vir: Statistični urad RS, Popis 2002

■ Čeprav število sklenjenih zakonskih zvez v Sloveniji od leta 1972 (tedaj je bilo sklenjenih največ zakonskih zvez v Sloveniji po drugi svetovni vojni - skoraj 16 tisoč) upada (leta 2005 manj kot 6 tisoč parov), so bili ob Popisu 2002 poročeni pari še vedno najpogostejša oblika družine pri nas (73,7 %). Toda čeprav se število družin stalno povečuje (med leti 1981–2002 se je povečalo za 34 tisoč ali 6,5 %), se delež družin »zakonskih parov z otroki« zmanjšuje (v omenjenem obdobju se je zmanjšal za 10,3 %).

Število moških določene starosti, ki živijo v družinski skupnosti, po tipih družin, Slovenija, Popis 2002

Vir: Statistični urad RS, Popis 2002

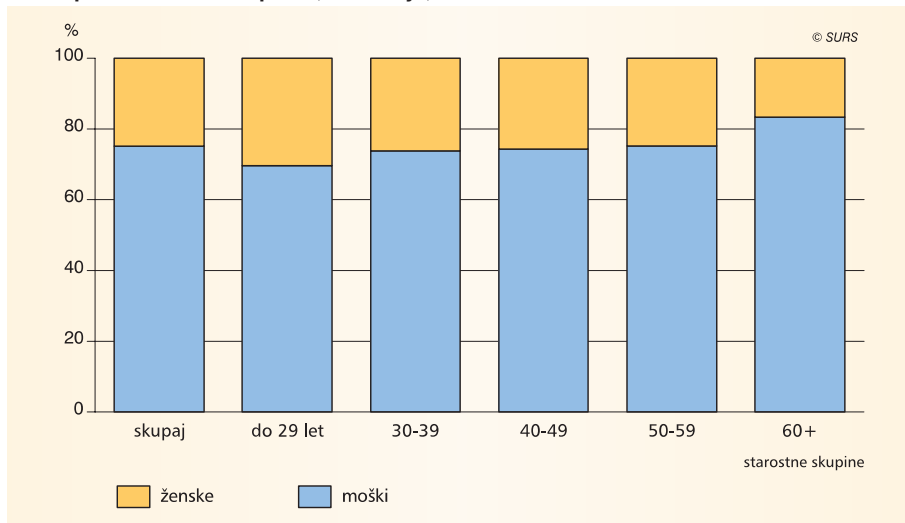
Nasilje nad ženskami v domačem okolju in partnerskih odnosih

- Nasilje v domačem okolju in partnerskih odnosih je bolj prikrito, zato ga je tudi težje prepoznati in preprečevati. Večina takšnih nasilnih dejanj je storjenih v stanovanjih. Med žrtvami je največ žensk, ki so s povzročiteljem v zakonskem ali zunajzakonskem razmerju.
- Strokovne institucije (zdravstvene, socialne, pravosodne, izobraževalne) in policija podatkov o nasilju v družini ne vodijo usklajeno, zato je spremljanje pojavnosti nasilja nad ženskami v domačem okolju in partnerskih odnosih precej omejeno.
- Po ocenah nevladnih organizacij, ki delujejo na področju preprečevanja in odpravljanja posledic nasilja nad ženskami, je v Sloveniji delež neprijavljenega nasilja, zlasti ko gre za nasilje v domačem okolju in partnerskih odnosih, mnogo višji od uradnih podatkov.

• POLITIČNO UDEJSTVOVANJE •

Zastopanost žensk in moških med kandidati in kandidatki za poslance v Državnem zboru po starostnih skupinah, Slovenija, 2004

Vir: Republiška volilna komisija

- Zastopanost žensk pri političnem odločanju v Sloveniji je daleč pod evropskim povprečjem. Ženske je v Sloveniji relativno težko »najti« v predstavniških institucijah (v državnem zboru, v državnem svetu) in morda še težje na vodstvenih položajih v podjetjih. Tudi na fakultetah je asistentov in profesorjev precej več kot asistentk in profesoric, čeprav med študentsko populacijo prevladujejo ženske.
- Na lokalnih volitvah 2006 je bilo v Sloveniji izvoljenih v občinske svete 21,5 % žensk (2002. leta 13,1 %, 1998. leta 12,0 %, 1994. leta pa 10,8 %).
- Na volitvah v državni zbor se je leta 2004 za 90 poslanskih sedežev potegovalo 1.395 kandidatov na 20 kandidatnih listah. Med vsemi kandidati je bilo 24,9 % žensk (v letu 2000 23,4 %) in so bile zastopane na vseh strankarskih kandidatnih listah.
- Delež žensk med poslanci, izvoljenimi v družbenopolitični zbor je bil najvišji leta 1990 (18,7 %), najnižji leta 1996 (7,8 %); leta 2004 je dosegel 12,2 %.

• OPREDELITVE IN POJASNILA NEKATERIH UPORABLJENIH OSNOVNIH POJMOV •

KOLIČNIK MASKULINITETE za prebivalce v koledarskem letu je razmerje med številom moških in številom žensk, pomnoženo s 1000.

KOLIČNIK FEMINITETE za prebivalke v koledarskem letu je razmerje med številom žensk in številom moških, pomnoženo s 1000.

CELOTNA STOPNJA RODNOSTI je povprečno število živorojenih otrok na eno žensko v rodni dobi (15–49 let) v koledarskem letu.

NEW CRONOS je podatkovna baza Eurostata, evropskega statističnega urada

PODATKOVNA BAZA je mehanizirana, večuporabniška, formalno definirana in centralno nadzorovana zbirka podatkov. Je množica med seboj povezanih podatkov, ki so shranjeni v računalniškem sistemu, dostop do njih je centraliziran in omogočen s pomočjo sistema za upravljanje podatkovnih baz.

POPIS 2002 - Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj v Sloveniji, 2002

SRDAP - Statistični register delovno aktivnega prebivalstva. V njem so upoštevane vse osebe, ne glede na to, ali delajo za določen ali nedoločen čas, za polni ali krajši delovni čas.

ZAP/M - Mesečno poročilo o plačah in zaposlenih osebah v podjetjih, družbah in organizacijah.

SEZNAM DRŽAV: IMENA IN KRATICE (ISO 3166)

Ime države	Kratice
SKUPAJ EU-15	EU-15
SKUPAJ EU-25	EU-25
Avstrija	AT
Belgija	BE
Čiper	CY
Češka republika	CZ
Danska	DK
Estonija	EE
Finska	FI
Francija	FR
Grčija	GR
Irska	IE
Islandija	IS
Italija	IT
Latvija	LV
Litva	LT
Luksemburg	LU
Madžarska	HU
Malta	MT
Nemčija	DE
Nizozemska	NL
Norveška	NO
Poljska	PL
Portugalska	PT
Slovaška	SK
Slovenija	SI
Španija	ES
Švedska	SE
Švica	CH
Združeno kraljestvo	UK

KAKO DO STATISTIČNIH PODATKOV IN INFORMACIJ?

- **na spletnih straneh Statističnega urada RS**
www.stat.si
- **po pošti, telefonu, telefaksu ali elektronsko**
naslov: Statistični urad Republike Slovenije,
Vožarski pot 12, 1000 Ljubljana, Slovenija
telefon: (01) 241 51 04
telefaks: (01) 241 53 44
telefonski odzivnik: (01) 475 65 55
e-naslov: info.stat@gov.si
- **z naročilom statističnih publikacij**
naslov: Statistični urad Republike Slovenije
Vožarski pot 12, 1000 Ljubljana, Slovenija
telefon: (01) 241 52 84
telefaks: (01) 241 53 44
e-naslov: prodaja.surs@gov.si
- **z obiskom v informacijskem središču**
poslovni čas: od ponedeljka do četrтка od 9.00 do 15.30
petek od 9.00 do 14.30

